कर्णाली प्रदेश सभाको बैठकमा आर्थिक मामिला तथा योजनामन्त्री
श्री विन्दमान विष्टले प्रस्तुत गर्नु भएको

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को

बजेट वक्तव्य

कर्णाली प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

२०७९

माननीय सभामुख महोदय,

१. कर्णाली प्रदेश सरकारको आर्थिक मामिला तथा योजनामन्त्रीको हैसियतले कर्णाली प्रदेशका नागरिकको प्रतिनिधिमूलक गरिमामय प्रदेश सभाको यस बैठकमा आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न उपस्थित भएको छु।

२. यस अवसरमा नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधीनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, समावेशीता, सामाजिक न्यायका लागि भएका जनआन्दोलन, जनयुद्ध र प्रदेश स्थापनाको लागि भएका आन्दोलनहरुमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात महान् सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। यस क्रममा घाइते तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको स्वास्थ्य लाभको कामना सहित आन्दोलनमा सहभागी भई योगदान गर्नु हुने सम्पूर्ण योद्धाहरूको स्मरण गर्दै सबैमा उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु।

३. मुलुक सङ्घीय संरचनामा गए पश्चात् संवत् २०७९ साल वैशाख ३० गते स्थानीय तहको दोस्रो कार्यकालका लागि निर्वाचन सम्पन्न भएको छ। स्थानीय तहका नवनिर्वाचित सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरूलाई हार्दिक बधाई तथा सफल कार्यकालको शुभकामना दिन चाहन्छु। यस निर्वाचनलाई स्वच्छ, निष्पक्ष र स्वतन्त्र रुपमा सम्पन्न गर्न योगदान गर्नु हुने आम नागरिक, राजनीतिक दल, निर्वाचन आयोग, सुरक्षा निकाय र राष्ट्रसेवक लगायत सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

४. कोभिड-१९ को विश्वव्यापी महामारीबाट सम्पूर्ण मानव जाति नै मानवीय र आर्थिक रूपमा सङ्कटग्रस्त बनेको यस परिवेशमा मानव विकास सूचकाङ्क, भौतिक पूर्वाधार, आर्थिक गतिविधि, रोजगारी, अवसर, पहुँच

र स्रोतबाट पछि परेको कर्णाली प्रदेशमा यसको प्रभाव केही समयसम्म रहने अनुमान गरेको छु।

५. प्रदेशको कठिन भूगोल, पूर्वाधार विकासको धीमा गति, सीमित स्रोत, प्राकृतिक स्रोतको न्यून उपयोग, न्यून आन्तरिक राजस्व परिचालन तथा दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको अभावमा उपलब्ध स्रोतको प्रभावकारी उपयोग हुन सकेको छैन। सीमित स्रोत साधनको महत्तम उपयोग गरी कर्णाली प्रदेशको बहुआयामिक गरिबी, बेरोजगारी, भोकमरी र विपन्नता लगायतका मूलभूत समस्याहरूको सार्थक समाधान गर्ने दिशामा बजेट केन्द्रित गरेको छु।

६. विकास प्रक्रियालाई परिणाममुखी बनाउन सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच समन्वय, सहकार्य र सहभागितामा दोहोरोपना नहुने गरी विकास आयोजनाहरूको छनौट र कार्यान्वयन गरिनेछ। न्यून स्रोत विनियोजनको कारण लामो समयदेखि सम्पन्न हुन नसकेका र बहुवर्षीय आयोजनाहरूको लागि पर्याप्त रकम विनियोजन गरी पूर्वाधार विकासको गतिलाई तीव्रता दिइनेछ।

७. सङ्घीयताको सफल कार्यान्वयन, सुशासन, विकास, गरिबी निवारण, समावेशीता र सामाजिक न्याय तथा समाजवाद उन्मुख आर्थिक-सामाजिक संरचनाको विकास गर्दै उत्पादन र आपूर्तिमा जोड दिई आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्ने दिशामा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम लक्षित गरिएको छ।

८. आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा मैले **"समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली"** को राष्ट्रिय आकाङ्क्षा र कर्णाली प्रदेश सरकारको **"समृद्ध कर्णाली : सुखारी कर्णालीवासी"** को दीर्घकालीन सोच, नेपालको संविधान, पन्ध्रौं पञ्चवर्षीय योजना, कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, दिगो विकास

लक्ष्य, कर्णाली प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षीय योजना, यस सम्मानित सभाले पारित गरेको प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, प्रदेश सरकारको दीर्घकालीन सोच-२१००, विनियोजन विधेयक, २०७९ का सिद्धान्त, उद्देश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीतिहरूमा माननीय सदस्यहरूबाट प्राप्त महत्त्वपूर्ण सुझाव, मार्गदर्शन र कर्णाली प्रदेशको विशिष्ट अवस्था समेतलाई प्रमुख आधार बनाएको छु। स्थानीय तह, आम नागरिक, राजनीतिक दल, विज्ञहरु, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र लगायत सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त सुझावलाई समेत आधार लिएको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

कर्णाली प्रदेशको आर्थिक स्थिति, विवरण र तथ्याङ्क समावेश गरिएको आर्थिक सर्वेक्षण २०७८/०७९ सार्वजनिक भइसकेको छ। अब म प्रदेशको विद्यमान अवस्थाको सङ्क्षिप्त जानकारी प्रस्तुत गर्दछु।

९. यस प्रदेशको क्षेत्रफल नेपालको कूल भूभागको २१ प्रतिशत रहेको छ। नेपालको राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ को प्रारम्भिक नतिजा अनुसार यस प्रदेशको जनसङ्ख्या १६ लाख ९४ हजार ८ सय ८९ अर्थात् कूल जनसङ्ख्याको ५.८१ प्रतिशत र जनसङ्ख्या वृद्धिदर ०.७३ प्रतिशत रहेको छ।

१०. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले हालै सार्वजनिक गरेको प्रक्षेपण अनुसार नेपालको चालु आर्थिक वर्षमा आर्थिक वृद्धि दर ५.८४ प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ५.४७ प्रतिशत हुने अनुमान रहेको छ।

११. मानव विकास प्रतिवेदन, २०२० अनुसार सामाजिक, आर्थिक सूचकाङ्कमा कर्णाली प्रदेशको अवस्था कमजोर देखिन्छ। नेपालको

मानव विकास सूचकाङ्क ०.६०२ रहेकोमा कर्णाली प्रदेशको ०.५३८ रहेको छ। नेपालको कुल राष्ट्रिय प्रतिव्यक्ति आय १३८१ अमेरिकी डलर र कर्णाली प्रदेशको ९६४ अमेरिकी डलर रहेको छ। नेपालको गरिबी १८.६ प्रतिशत र बहुआयामिक गरिबी १७.४ प्रतिशत छ। कर्णाली प्रदेशको गरिबी २८.९ प्रतिशत र बहुआयामिक गरिबी ३९.५ प्रतिशत रहेको छ। राष्ट्रिय औषत आयु ७० वर्ष र कर्णालीवासीको औषत आयु ६७ वर्ष रहेको छ। राष्ट्रिय साक्षरता ८५ प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशको साक्षरता ६२.७७ प्रतिशत रहेको छ।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म गत आर्थिक वर्षका केही तथ्याङ्क सहित चालु आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रमको समीक्षा पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१२. कर्णाली प्रदेशको विगत चार वर्षको कुल बजेट ९८ अर्ब ६१ करोड ६६ लाख ३५ हजार प्रस्तुत भएको थियो। बजेटको संरचना हेर्दा चालु तर्फ ३३.६८ प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ ६६.३२ प्रतिशत विनियोजन भई सो विनियोजनको चालुतर्फ ६१.८३ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ ४३.४३ प्रतिशत खर्च भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को जेठ मसान्तसम्मको खर्च चालुतर्फ ३८.९२ प्रतिशत र पुँजीगततर्फ २५.०४ प्रतिशत खर्च भई समग्रमा ३०.२० प्रतिशत खर्च भएको छ।

१३. प्रदेशको विगत चार आर्थिक वर्षको आन्तरिक राजस्व सङ्कलन १ अर्ब ३४ करोड ४३ लाख भएको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा प्रदेशको आन्तरिक राजस्व सङ्कलन जेठ मसान्तसम्म रु. ५२ करोड ४३ लाख अर्थात् लक्ष्यको तुलनामा ८७.३८ प्रतिशत रहेको छ।

१४. चालु आर्थिक वर्षको बजेटको तुलनामा विनियोजनको ७७.०३ प्रतिशत अर्थात रु २८ अर्ब १५ करोड ४६ लाख ३५ हजार खर्च हुने अनुमान छ।

१५. विगत तीन वर्षको अवधिमा सङ्घीय सरकारबाट सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानमा कुल १७ अर्ब ३ करोड ६१ लाख ८ हजार प्राप्त भएकोमा सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्र खर्च हुन नसकी ५ अर्ब ९८ करोड ७५ लाख १७ हजार सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता भएको छ।

१६. कर्णाली प्रदेशका स्थानीय तहमा चालु आर्थिक वर्षमा ३ अर्ब ८२ करोड २९ लाख ४१ हजार वित्तीय हस्तान्तरण गरिएको छ।

१७. कर्णाली प्रदेशका लक्षित समुहका करिव ७५ प्रतिशत व्यक्तिहरूलाई कोभिड-१९ विरुद्धको खोप लगाइएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा कोभिड-१९ सङ्क्रमण, रोकथाम र नियन्त्रण कार्यमा कोभिड-१९ व्यवस्थापन कोषबाट रु. १४ करोड २८ लाख ५३ हजार खर्च भएको छ।

१८. कर्णाली प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कोषबाट विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरुमा रु. ५ करोड ७३ लाख ५१ हजार खर्च भएको छ।

माननीय सभामुख **महोदय,**

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेटका उद्देश्य तथा प्राथमिकता प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु। बजेटका उद्देश्यहरू निम्नानुसार प्रस्तुत गरेको छु।

(क) कर्णाली प्रदेशको विशिष्ट भौगोलिक र सामाजिक अवस्थालाई दृष्टिगत गरी सडक पूर्वाधार, खानेपानी, सिंचाइ, स्वास्थ्य, शिक्षा लगायतका क्षेत्रको सन्तुलित र तीव्र आर्थिक विकास गर्ने,

(ख) कृषि, पर्यटन, उद्योग, वन तथा वातावरण क्षेत्रका कार्यक्रम मार्फत् उत्पादनशील रोजगारी सिर्जना, जीवनस्तरमा सुधार, बहुआयामिक गरिबी न्यूनीकरण गर्ने,

(ग) सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रसँग उपलब्ध स्रोत साधनको उत्पादनशील क्षेत्रमा परिचालन गर्न लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गरी कर्णाली प्रदेशलाई आकर्षक लगानी प्रदेशको रुपमा विकास गर्ने,

(घ) समाजमा विद्यमान सबै प्रकारका विभेदको अन्त्य गर्न विभिन्न वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग, जात जाति तथा समुदायको सार्थक पहुँच र प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरी सामाजिक न्याय सहितको समृद्धि हाँसिल गर्ने,

(ङ) सार्वजनिक सेवा प्रवाहको गुणस्तर, शान्ति सुरक्षाको सवलीकरण र भ्रष्टाचार नियन्त्रण गरी सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने,

(च) बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह, निजी क्षेत्र र अन्य सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेटका प्राथमिकताहरु निम्नानुसार प्रस्तुत गरेको छु।

(क) शीघ्र प्रतिफल प्राप्त हुने र आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न हुने अधुरा आयोजना कार्यान्वयनका साथै सडक, खानेपानी, सिंचाइ, ऊर्जा लगायतका भौतिक पूर्वाधार निर्माणमा तीव्रता,

(ख) सबल र दक्ष जनशक्ति, आधुनिक स्वास्थ्य पूर्वाधार र उपकरणको व्यवस्था गरी स्वास्थ्य प्रणालीको सुदृढीकरण र पहुँच विस्तार,

(ग) स्वावलम्बी, सीपयुक्त एवम् उद्यमशील जनशक्ति विकास गर्न प्राविधिक सीप सहितको गुणस्तरीय शिक्षाका लागि शैक्षिक पूर्वाधार, दक्ष एवम् उत्प्रेरित शैक्षिक जनशक्ति तथा आधुनिक पाठ्यसामग्रीको व्यवस्था,

(घ) भौगोलिक तथा मौसमी अनुकूलता अनुरुपको कृषि बालीको विस्तार गरी रैथाने र विशिष्टीकृत कृषि उत्पादन वृद्धिमार्फत् व्यापार घाटा न्यूनीकरणमा योगदान,

(ङ) कर्णाली प्रदेशमा उपलब्ध कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगको विकास र प्रवर्द्धन गरी तुलनात्मक लाभका वस्तु उत्पादन तथा रोजगारी प्रवर्द्धन,

(च) प्राकृतिक विविधता र साँस्कृतिक सबलताको उच्चतम् उपयोग गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न पर्यटकीय पूर्वाधारमा लगानी अभिवृद्धि,

(छ) सङ्घ, प्रदेश, स्थानीय तह, निजी तथा सहकारी क्षेत्रबीच समन्वय र सहकार्य,

(ज) उत्तरदायी शासकीय प्रबन्ध, शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभूति, भ्रष्टाचार नियन्त्रण, सुशासन प्रवर्द्धन र गुणस्तरीय तथा पहुँचयोग्य सार्वजनिक सेवा प्रवाह।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेटका कार्यक्रम र विनियोजन प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

सडक पूर्वाधार र यातायात व्यवस्थापन

१९. आगामी आर्थिक वर्षभित्र कर्णाली प्रदेश सडक गुरुयोजना निर्माण गरिनेछ। गुरुयोजनाका प्राथमिकताका आधारमा सडक तथा पुल आयोजना कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

२०. प्रादेशिक सडक ऐन तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने छ। सडक निर्माण गर्दा गुणस्तर, सडक सुरक्षा र दुर्घटना न्यूनीकरणका लागि मादपण्ड तयार गरी लागू गरिने छ।

२१. कर्णाली प्रदेशको विकासको संवाहकका रुपमा रहेको भेरी करिडोर र कर्णाली करिडोर निर्माण र स्तरोन्नतिका लागि सङ्घीय सरकारसँग

समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। प्रदेशका सबै जिल्लामा कम्तीमा एउटा सडक आयोजनालाई प्रदेश महत्त्वको आयोजनाका रूपमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

२२. प्रकोप प्रतिरोधी, सुरक्षित, व्यवस्थित, वातावरणमैत्री र अपाङ्गमैत्री भवन निर्माणमा जोड दिइनेछ। यस कार्यका लागि भवनसँग सम्बन्धित कानून तथा भवन संहिता निर्माण गरी कार्यान्वयमा ल्याइने छ।

२३. सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरण भईआएका तथा प्रदेश सरकारको लगानीमा निर्माण कार्य सुरु भएका तर कार्यसम्पन्न हुन बाँकी रहेका क्रमागत, अधुरा तथा रुग्ण आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने कार्यलाई विशेष प्राथमिकता दिई रकम विनियोजन गरेको छु।

२४. पर्यटकीय सडकको रुपमा रहेका जुम्ला एयरपोर्ट-उर्थुखाली-न्याउरीघाट-बुलबुले र कालिकोट लालु-लैफु-कोटवाडा-रुप्सा हुँदै सुदूरपश्चिम प्रदेशको रामारोशन जोड्ने सडक निर्माण गर्न रु. २४ करोड विनियोजन गरेको छु।

२५. जिल्ला सदरमुकाम जोड्ने सडकका रुपमा रहेका चिसापानी-राडी-नदुवा-मुसिकोट सडक, कालिमाटी-रामपुर-रामबजार-लुहाम-सल्यान खलङ्गा जोड्ने सडक, सर्केगाड-मारघोर-खार्पुनाथ-सिमकोट सडक, हुम्ला कर्णाली र मुगु कर्णाली नदी दोमुखबाट गमगढी नाक्चेलाग्ना सडक निर्माणको लागि रु. १ अर्ब १० करोड विनियोजन गरेको छु।

२६. अन्तर प्रदेश सडकका रुपमा रहेको घाटगाउँ-साल्म-कोरालाबास-कुल्लीमोरा सडक आयोजना निर्माण गर्न रु. ४५ करोड विनियोजन गरेको छु।

२७. व्यापारिक केन्द्र जोड्ने सडकको रुपमा रहेको सल्यान जिल्लाको थारमारे-बडागाउँ चौरजहारी सडक निर्माण गर्न रु. २८ करोड विनियोजन गरेको छु।

२८. स्थानीय सडक स्तरोन्नति अन्तर्गत दैलेख सदरमुकाम देखि नौमुले गाउँपालिका हुँदै जुनी जोड्ने सडक, माथिल्लो डुङ्गेश्वर दुल्लु बेउली सडक र हुड्के-व्यूरेनी-माझघाट-चेपाङ्ग-जामु सडक निर्माणको लागि रु. ३१ करोड विनियोजन गरेको छु।

२९. बहुवर्षीय ठेक्का स्वीकृत भई निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका सडक तथा पुल निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिइनेछ। यसका लागि रु. १ अर्ब ९४ करोड विनियोजन गरेको छु।

३०. प्रदेश राजधानी वीरेन्द्रनगर प्लानिङ्ग क्षेत्र सहरी सडक निर्माणलाई तिव्रता दिन रु. ६ करोड विनियोजन गरेको छु।

३१. स्थानीय तहको साझेदारीमा सबै वडा केन्द्रदेखि स्थानीय तहको केन्द्रसम्म र स्थानीय तहको केन्द्रदेखि नजिकका राजमार्ग तथा सडक करिडोरसम्म जोड्ने बाह्रै महिना सञ्चालन हुने सडक निर्माणको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

३२. आम कर्णालीवासीले सार्वजनिक सेवा लिनका लागि नदी वा खोला वारपार गर्न नसकेका कारणले एक घण्टा भन्दा बढी फेरो लगाउनु नपर्ने गरी खोलानालाहरूमा नेपाल सरकार तथा स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न रु. २० करोड ३१ लाख विनियोजन गरेको छु।

३३. सडक तथा अन्य पूर्वाधार निर्माणमा नागरिकको बढ्दो मागलाई सम्बोधन गर्न सहरी क्षेत्रका पूर्वाधार विकास तथा विस्तारको लागि

लाभग्राहीको सहलगानीमा सडक निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। यसका लागि रु. ३ करोड विनियोजन गरेको छु।

३४. दातृ निकायको सहलगानीमा ग्रामीण क्षेत्रमा यातायात सुविधा उपलब्ध गराउन ग्रामीण सडक सञ्जाल सुधार आयोजनाको सुरुवात गरिनेछ। यस अन्तर्गत मोर्क-चड्खिला-बडावन-सानाखोला सडक जाजरकोट, दशरथपुर-डाँडागाउँ-जितेजुवा-ढाडखेत-मटेला-धरमपोखरा सडक सुर्खेत, चौरजहारी-निर्जी-खोलागाउँ-चौफा-बैरागीठाँटी-मुसीकोट सल्ले सडक निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ।

३५. दैलेख जिल्लाको पञ्चकोशी क्षेत्रको धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न साडुँको जिरो प्वाइन्टदेखि कोटिला हुँदै श्रीस्थान, नाभिस्थानबाट रावतकोटको जाहरमाडी सम्मको सडक स्तरोन्नति गर्न रु. २ करोड विनियोजन गरेको छु।

३६. निर्माण सम्पन्न भएका सडक, सडक पुल तथा झोलुङ्गे पुल, सार्वजनिक भवन लगायतका पूर्वाधारहरुको नियमित तथा आकस्मिक मर्मत सम्भार गर्न रु. १४ करोड ५० लाख व्यवस्था गरेको छु।

३७. विगत आर्थिक वर्षहरुदेखि सञ्चालनमा रहेको पूर्वाधार विशेष कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। यसका लागि रु. १ अर्ब १२ करोड विनियोजन गरेको छु।

३८. प्रदेश सरकारका मन्त्रालयहरूबाट प्रदान गरिने सेवा एउटै स्थानबाट उपलब्ध गराउन मन्त्रालयहरूको एकीकृत भवन निर्माण कार्यको प्रारम्भ गरिनेछ। प्रदेशमा रहेका सबै सरकारी संरचनाहरुलाई संरक्षण गर्न सुरक्षा पर्खाल निर्माण गरिनेछ। प्रदेशमा आयोजना हुने सार्वजनिक सभा समारोह व्यवस्थित गर्न वीरेन्द्रनगरमा रहेको खुला मञ्चमा संरचना निर्माण गरिनेछ। यसका लागि रु. १५ करोड विनियोजन गरेको छु।

३९. कर्णाली प्रदेश भित्रका विपन्न, बादी, गाइने, राउटे, बोटे, राजी, दलित, मुसलमान तथा लोपोन्मुख र अति सीमान्तीकृत जाति वा समुदाय एवम् विपन्न वर्ग तथा जोखिमयुक्त र छरिएका बस्तीलाई सुरक्षित स्थानमा आवासको व्यवस्था गर्न स्थानीय तहसँगको समन्वय र साझेदारीमा एकीकृत बस्ती विकास, जनता आवास र विपन्नको घर कार्यक्रमको लागि रू. ४८ करोड ९५ लाख विनियोजन गरेको छु।

४०. प्रदेश राजधानी वीरेन्द्रनगरमा सङ्घीय सरकार, नगर विकास कोष र प्रदेश सरकारको लगानीमा कर्णाली बसपार्क निर्माण गरिनेछ। सार्वजनिक यातायातलाई सुलभ र सहज बनाइनेछ। सुर्खेत जिल्लामा सवारी चालक अनुमति पत्र प्रदान गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न ट्रायल सेन्टर स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। यातायात सुरक्षा व्यवस्था भरपर्दो बनाउन सुर्खेतमा भेहिकल फिट्नेस सेन्टर स्थापना गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरी निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। आगामी आर्थिक वर्ष रुकुम जिल्लाको चौरजहारीस्थित यातायात सेवा कार्यालयबाट सेवा प्रारम्भ गरिनेछ।

४१. भौतिक पूर्वाधार तथा सहरी विकासका लागि रु १० अर्ब ९२ करोड विनियोजन गरेको छु।

खानेपानी तथा सरसफाई

४२. सबै स्थानीय तहको खानेपानी तथा सरसफाई योजना तयार गर्न स्थानीय तह र विकास साझेदारहरुबीच समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। खानेपानीको गुणस्तर सुधार गरी स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउने प्रयोजनको लागि वीरेन्द्रनगरमा खानेपानी परीक्षण केन्द्र सञ्चालन तथा सुर्खेतको लिस्से खानेपानी आयोजना र सल्यानको सल्लीबजार लिफ्ट खानेपानी आयोजनामा खानेपानी गुणस्तर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

४३. प्रदेश सरकारको लगानीमा बन्ने नयाँ सरकारी र सामुदायिक भवनहरुमा वर्षातको पानी सङ्कलन गरी प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा निजी भवन निर्माण गर्दा वर्षातको पानी सङ्कलन तथा पुनर्भरण प्रणाली लागू गरिनेछ।

४४. सबै नागरिकको आधारभूत खानेपानी सेवामा पहुँच सुनिश्चित गरी गुणस्तरीय खानेपानी उपलब्ध गराउन निर्माणाधीन क्रमागत आयोजनाहरूलाई उच्च प्राथमिकता दिई सम्पन्न गरिनेछ। नेपाल सरकार र स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा वीरेन्द्रनगर सुर्खेतको वृहत खानेपानी आयोजना सञ्चालन गरिनेछ। यसका लागि रु. ५ करोड विनियोजन गरेको छु।

४५. शारदा बृहत खानेपानी आयोजना, छाप्रे एकीकृत खानेपानी आयोजना, पलाँता लिफ्ट खानेपानी आयोजना र रास्कोट खानेपानी आयोजना कार्यान्वयन गर्न रु. १७ करोड ७० लाख विनियोजन गरेको छु। सङ्घीय सरकारको सशर्त अनुदान स्रोतबाट सञ्चालित खानेपानी आयोजनाहरु यसै वर्ष सम्पन्न गर्न समन्वय गरिनेछ। यसका लागि रु. ४६ करोड ९७ लाख छुट्याएको छु।

४६. खानेपानीको सुविधा उपलब्ध नभएका स्थानीय समुदाय र सार्वजनिक विद्यालयहरू पहिचान गरी स्वच्छ खानेपानी सुविधा पुऱ्याउन रकम विनियोजन गरेको छु।

४७. प्रदेशभित्र रहेका साना शहर तथा आर्थिक केन्द्रहरूमा सुरक्षित तथा स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन खानेपानी प्रणालीको सुदृढीकरण तथा स्तरोन्नतिको कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ। सङ्घ र स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा **एक घर, एक धारा** अभियान सञ्चालनको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

४८. प्रदेशभित्रका नागरिकलाई आधारभूत स्वच्छ खानेपानी सेवामा सहज पहुँच सुनिश्चित गर्न लामो समयदेखि सञ्चालनमा रहेका तर विपद् लगायतका कारण अवरुद्ध भएका खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मत सम्भार गरी नियमित सञ्चालन गर्ने, निर्माणाधीन आयोजनाहरू समयमै सम्पन्न गर्ने र खानेपानी आपूर्तिको पहुँचभन्दा बाहिरका बस्तीहरूमा सम्भाव्यता अध्ययन गरी प्राथमिकताको आधारमा क्रमशः आयोजना कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

सिंचाइ तथा नदी नियन्त्रण

४९. प्रदेशभित्रका कृषियोग्य जमिनमा बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराई कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बढाइनेछ। हाल सञ्चालनमा रहेका सिंचाइ आयोजनाहरुको नियमित मर्मत सम्भार तथा साना, मझौला तथा ठूला सिंचाइ आयोजना पहिचान र कार्यान्वयनलाई निरन्तरता दिएको छु। मझौला सिंचाइ आयोजना सञ्चालन गर्न रु. ३८ करोड ४ लाख विनियोजन गरेको छु।

५०. कर्णाली जनता सिंचाइ कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। यस कार्यको लागि रु. ८ करोड विनियोजन गरेको छु।

५१. **कर्णाली प्रदेशका टार, अन्नको भण्डार** हुने गरी कर्णाली, भेरी बेसीन र शारदा लगायतका विभिन्न नदी किनारमा रहेका टारहरूमा सिंचाई सुविधा विस्तार गर्न टार सिंचाई आयोजना सञ्चालन कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु। टार सिंचाई आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न रु. ३ करोड ३८ लाख विनियोजन गरेको छु।

५२. शारदा नदी नियन्त्रण कार्यक्रम तथा कर्णाली जनता तटबन्ध कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। यसको लागि रु. १३ करोड विनियोजन गरेको छु।

५३. बाढी तथा पहिरोबाट जोखिमयुक्त बस्तीहरू पहिचान गरी संरक्षण गर्न जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु. ३२ करोड ६४ लाख विनियोजन गरेको छु।

ऊर्जा विकास तथा प्रवर्द्धन

५४. कर्णाली प्रदेशको जलस्रोत गुरुयोजना तयार गरी सिंचाइ, खानेपानी, जलाशय र जलविद्युतको एकीकृत विकास तथा बहुउद्देश्यीय उपयोगका लागि सार्वजनिक, निजी, साझेदारीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

५५. सङ्घीय सरकारको समन्वय र सहकार्यमा ताक्सुगाड लगायतका जलविद्युत आयोजनाहरूको सम्भाव्यता र आवश्यकताको विश्लेषण गरिनेछ। कर्णाली प्रदेशमा जलविद्युतको उत्पादन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विद्युत विकास सम्बन्धी संस्थागत संरचना स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

५६. नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा जनताको जलविद्युत कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण हुने जगदुल्ला अर्धजलाशययुक्त जलविद्युत आयोजनामा प्रदेश सरकारको तर्फबाट शेयर लगानी गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

५७. सम्पूर्ण कर्णालीवासीलाई उज्यालो प्रदान गर्न विद्युत सेवा नपुगेका स्थानहरूमा ग्रामीण विद्युतीकरणलाई प्राथमिकता दिई रकम विनियोजन गरेको छु।

५८. राष्ट्रिय विद्युत प्रसारण सञ्जाल नपुगेका प्रदेशका दुर्गम तथा भौगोलिक रुपमा विकट स्थानमा लघु जलविद्युत, सौर्य ऊर्जा, बायोग्याँस र वायुऊर्जा लगायतका वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन तथा मर्मत सम्भार कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न कर्णाली उज्यालो कार्यक्रमका लागि रु. १० करोड विनियोजन गरेको छु।

५९. खानेपानी तथा सरसफाई, सिंचाइ, नदी नियन्त्रण र ऊर्जा विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको लागि रु. ३ अर्ब ७९ करोड विनियोजन गरेको छु।

स्वास्थ्य सेवा र स्वास्थ्य पूर्वाधार

६०. कर्णाली प्रदेशका सम्पूर्ण नागरिकलाई कोभिड-१९ विरूद्धको खोप लगाउने व्यवस्था गरिनेछ। कोभिड-१९ लगायतका महामारीबाट बच्ने उपाय र स्वास्थ्य सुरक्षाका मापदण्डहरूको पालना गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

६१. आधारभूत स्वास्थ्य उपचार सुविधामा सबैको पहुँच तथा बिरामीको उपचार खर्चमा सहुलियत दिन स्थानीय तहको समन्वयमा विपन्न तथा लक्षित समुदायका जनताका लागि स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई थप बिस्तार गरिनेछ। उपचार खर्च धान्न नसक्ने बिरामीलाई प्रेषणमा सहुलियतको समेत व्यवस्था गरेको छु।

६२. दृष्टिविहीन लगायत विभिन्न कारणले शारीरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूले शारीरिक टेवाको लागि दैनिक जीवनयापनको क्रममा प्रयोग गर्ने सहायता सामग्रीहरूको उत्पादन र मर्मतको लागि उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

६३. प्रदेशका सबै जिल्लामा नियमित रुपमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सामग्री, औषधि र उपकरणको आपूर्ति व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ। निःशुल्क र अत्यावश्यक औषधिको सहज उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाएको छु।

६४. कर्णाली राजमार्गमा हुने सडक दुर्घटना र अन्य घटनामा परी घाइते हुने व्यक्तिहरूको तत्काल उपचार गर्ने व्यवस्थाको लागि सङ्घीय सरकारको समन्वयमा दैलेख जिल्लाको राकम कर्णालीमा ट्रमा सेन्टर स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

६५. स्वास्थ्य सेवाको अभिलेख तथा प्रतिवेदनलाई व्यवस्थित, तथ्यपरक र समयबद्ध गर्न विद्युतीय स्वास्थ्य सूचना अभिलेख प्रतिवेदन प्रणालीको सुदृढीकरण गरिनेछ।

६६. कोभिड-१९ को सङ्क्रमण रोकथाम, नियन्त्रण र उपचारमा प्रदेशका विभिन्न तहमा रहेका चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मीहरूको योगदान प्रशंसनीय रहेको छ। आगामी दिनमा भरपर्दो र पहुँचयोग्य उपचार सुविधा र स्वास्थ्य सुरक्षाका मापदण्डहरूको प्रभावकारी रुपमा पालना गरी मानव जीवन रक्षा गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन भौतिक संरचनाहरूको स्तरोन्नति, दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन र दिगोपनाको सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

६७. आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा पहुँच वृद्धि गर्न बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम, सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम, सर्ने तथा नसर्ने रोग नियन्त्रण, बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम, सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई, बर्थिङ्ग सेन्टर, आधारभूत अस्पताल सहयोग कार्यक्रम, क्षयरोगमुक्त पालिका अभियान, औलो निवारण, कुष्ठरोग निवारण लगायतका कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

६८. प्रदेश अस्पताल सुर्खेतलाई स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानको रुपमा विकास गरिनेछ। अस्पतालमा विशेषज्ञ चिकित्सकको व्यवस्था, भौतिक संरचना विस्तार, आधुनिक र प्रविधिमैत्री चिकित्सा उपकरण सहितको विशेषज्ञ चिकित्सकीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन ५०० शैयाको बनाउने

व्यवस्था मिलाएको छु। यसका लागि बनाउन रु.५२ करोड ४५ लाख विनियोजन गरेको छु।

६९. सुर्खेत जिल्लाको पश्चिमी भेगमा स्वास्थ्य सेवालाई भरपर्दो, सर्वसुलभ र पहुँचयोग्य बनाउन सालकोट प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रलाई सम्बन्धित स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा पचास शैयाको अस्पतालको रुपमा स्तरोन्नतिका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी भौतिक संरचना निर्माण गर्न रकम विनियोजन गरेको छु। कालिकोट जिल्लाको रास्कोट नगरपालिकामा अस्पताल निर्माणको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

७०. दुर्गम हिमाली र पहाडी जिल्लाका नागरिकको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सुनिश्चित गर्न कालिकोट, डोल्पा, मुगु र हुम्लामा पचास शैया तथा सल्यान, रुकुम पश्चिम, जाजरकोट र दैलेखमा एक सय शैयाको जिल्ला अस्पताल सञ्चालनको लागि आवश्यक पूर्वाधार, स्वास्थ्य उपकरण, एम्बुलेन्स र शववाहन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न रु. ५३ करोड विनियोजन गरेको छु।

७१. सङ्घीय सरकार समेतको लगानीमा सुर्खेत जिल्लाको छिन्चुमा प्रदेशस्तरीय सरुवा रोग अस्पताल स्थापना गरिनेछ। स्वास्थ्य सेवालाई विविधीकरण गर्न प्राकृतिक, आयुर्वेद, होमियोपेथी एवम् अन्य वैज्ञानिक उपचार पद्धतिको विकास गरिनेछ। प्रदेश आयुर्वेद औषधालयलाई प्रादेशिक आयुर्वेद अस्पताल तथा अनुसन्धान केन्द्रको रुपमा स्तरोन्नति गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। कर्णालीमा उपलब्ध जडिबुटीहरूको प्रयोग गरी आयुर्वेद औषधिको उत्पादनको सुरुवात गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

७२. प्रदेशका सबै जिल्ला अस्पताललाई विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्ने अस्पतालको रुपमा विकास गरिने छ। प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला र जिल्ला

अस्पतालमा रहेका प्रयोगशालामा जनशक्ति व्यवस्थापन, भौतिक पूर्वाधार र स्वास्थ्य उपकरण खरिदको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

७३. स्वास्थ्य सेवा सहज बनाउन दुर्गम जिल्लामा घुम्ती स्वास्थ्य तथा प्रयोगशाला शिविरमार्फत् स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइने छ। स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यमा सामुदायिक स्वास्थ्य, स्क्रिनिङ्ग शिविर एवम् टेलिमेडिसिन सेवामार्फत् स्वास्थ्य परीक्षण तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। कर्णाली प्रदेशमा टेलिमेडिसिन, ई-हेल्थ कार्यक्रम विस्तार तथा सुदृढीकरणका लागि रु. ७ करोड विनियोजन गरेको छु।

७४. अल्जाइमर, क्यान्सर, पार्किन्सन, सिकलसेल एनेमिया, हेमोफेलिया, थालासेमिया, मुटु, मृगौला, मस्तिष्कमा चोट, मस्तिष्कघात, स्पाइनल इन्ज्युरी रोगबाट पीडित बिरामीको उपचारमा सहयोग गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

७५. कर्णाली प्रदेश सरकारको सुत्केरी पोषण उपहार कार्यक्रम, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका प्रोत्साहन कार्यक्रम एवम् सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई सञ्चालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। दुर्गम स्थानबाट जटिल प्रसूति अवस्था एवम् आपतकालीन अवस्थाका बिरामीहरूलाई तत्काल उपचारको लागि हवाई उद्धार गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

शिक्षा, जनशक्ति विकास तथा शैक्षिक पूर्वाधार

७६. प्रदेशको लागि गुणस्तरीय शैक्षिक जनशक्ति उत्पादनमा सहयोग पुऱ्याउन भौगोलिक सन्तुलन कायम हुने गरी हाल सञ्चालनमा रहेका उच्च माध्यमिक विद्यालयहरूमा विज्ञान सङ्काय सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

७७. कर्णाली प्रदेशमा पर्वतीय विज्ञान तथा प्रविधि विश्वविद्यालय स्थापना तथा सञ्चालनको लागि कानून तर्जुमा गरिनेछ।

७८. कर्णाली प्रदेशमा हेल्थ असिस्टेन्ट, स्टाफ नर्स, फार्मेसी, ल्याव लगायतको प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनका लागि आगामी आर्थिक वर्षदेखि पठनपाठन सुरु गरिनेछ। जनशक्ति उत्पादनको लागि पठनपाठन सुरुवात लगायत व्यवस्थापकीय कार्य प्रदेश अस्पतालबाट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

७९. कर्णाली प्रदेशमा उच्च शिक्षालाई थप गुणस्तरीय बनाउन सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहसँग सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

८०. सामुदायिक एवम् प्राविधिक विद्यालयहरूको पूर्वाधार विकास, विपद्मा क्षति भएका विद्यालयहरूको मर्मत सम्भार, शैक्षिक जनशक्तिको क्षमता विकास र कर्णाली सार्वजनिक शिक्षा सुधार अभियान अन्तर्गत शैक्षिक सुधार कार्यक्रमको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

८१. प्रदेशभित्र दक्ष र प्राविधिक जनशक्ति उत्पादन गर्न तथा सबैलाई शिक्षाको अवसर दिलाउन प्राविधिक छोरी बुहारी छात्रवृत्ति, दलित, अपाङ्ग, सहिद सन्तति छात्रवृत्ति र एक विद्यालय एक स्वास्थ्यकर्मी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

८२. कर्णाली प्रदेशलाई पूर्ण साक्षर प्रदेशको रूपमा घोषणा गर्न सङ्घ र स्थानीय तहसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। स्थानीय तहको सहकार्यमा एक स्थानीय तह एक सामुदायिक विद्यालय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम सञ्चालनका लागि रु. ३३ करोड ६० लाख विनियोजन गरेको छु।

८३. कर्णाली प्रदेशका सबै जिल्लाका माध्यमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई वैकल्पिक माध्यमबाट शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न सूचना प्रविधि ल्याबको स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

८४. अटिज्म लगायतका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको गुणस्तरीय शिक्षामा सहज पहुँचको सुनिश्चितता एवम् अपाङ्गमैत्री शिक्षण सिकाइ प्रविधिमा सुधार गर्न विशेष शिक्षा सञ्चालन गरेका विद्यालयहरूको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

८५. कर्णाली विकास सेवा स्वयंसेवक कार्यक्रम मार्फत् स्वयंसेवक परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

८६. नवसिर्जनशील, वैज्ञानिक, व्यावसायिक र मानव मूल्यमा आधारित शिक्षाका लागि समयानुकूल पाठ्यक्रम परिमार्जन गर्न सङ्घीय सरकार र स्थानीय तहसँग समन्वय गरिनेछ। प्रदेशको स्थानीय विशिष्टता र उद्यमशीलता सम्बन्धी विषयलाई स्थानीय पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

८७. कर्णाली प्रदेशको भाषा, कला, साहित्य, संस्कृति र पुरातात्त्विक वस्तुहरूको संरक्षण एवम् प्रवर्द्धन गरिनेछ। प्रदेश सङ्ग्रहालयको स्तरोन्नति गरी अभिलेखालयको रुपमा विकास गरिनेछ।

८८. प्रदेशको ऐतिहासिक सम्पत्तिका रुपमा रहेका जुम्लाको सिंजा, दैलेखको दुल्लु लगायतका स्थानमा रहेका मूर्ति, कलाकृति, प्रस्तर, सामरिक वस्तु, तथ्य, प्रमाण, भाषा र लिपी सम्बन्धी दस्तावेजहरुको अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

८९. श्रम तथा रोजगार सचेतना तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। बाल श्रमिक निषेध प्रदेश निर्माणका लागि अभियानमूलक सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

९०. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका तथा स्वदेशभित्र रोजगारीका अवसरबाट वञ्चित युवाहरूको सीप, प्रविधि र जाँगरलाई सिर्जनशील उद्यममार्फत स्वरोजगार बनाउने कार्यक्रम सञ्चालनको व्यवस्था मिलाएको छु। कर्णाली प्रदेशको व्यावसायिक सीप नक्साङ्कन र सीप विकास सम्बन्धी क्षमता विकास गर्न रु. ३ करोड विनियोजन गरेको छु।

९१. प्रदेशभित्रका शैक्षिक संस्थाको सूचना प्रणाली व्यवस्थापन अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

९२. कर्णाली प्रदेशका सार्वजनिक संरचनाहरु अपाङ्गमैत्री र लैङ्गिकमैत्री बनाइनेछ। प्रदेशका सबै निकायहरुमा स्तनपान कक्षको व्यवस्था गरिनेछ। विभिन्न मन्त्रालय र कार्यालयहरुको सघन अवस्थिति भएको स्थानमा सबै कर्मचारीहरुलाई पायक पर्ने गरी शिशु स्याहार केन्द्रको स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

९३. महिला, आदिवासी, आदिवासी जनजाति, सीमान्तीकृत वर्ग, लोपोन्मुख, मुस्लिम, दलित, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा हरेक दृष्टिले वञ्चितीकरणमा परेका नागरिकका लागि स्रोत, साधन र अवसरमा समानता कायम गर्ने लक्षित वर्ग विशेष कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

९४. महिला अधिकार, महिला स्वास्थ्य, सुरक्षित महिनावारी, सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी कार्यक्रम र ज्येष्ठ नागरिक, बेसहारा, सडक मानवहरुको संरक्षण, आश्रय, व्यवस्थापन, शिक्षा, स्वास्थ्य उपचार तथा पुनर्स्थापनाको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

९५. सामाजिक तथा सांस्कृतिक कुरीति, धार्मिक अन्धविश्वास, जातीय विभेद, लैङ्गिक भेदभाव विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ। लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीलाई स्थानीय तहसम्म संस्थागत गर्दै लगिने छ। बालविवाह, बहुविवाह, महिला हिंसा, छुवाछूत तथा भेदभाव, छाउपडी, बोक्सी प्रथा लगायतका सामाजिक कुरीति तथा कुप्रथा अन्त्य गर्न स्थानीय तह, गैरसरकारी संस्था र समुदायमा आधारित संस्थासँग सहकार्य गरी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

९६. महिला तथा बालबालिकाको संविधान प्रदत्त अधिकार सुनिश्चित गरी हिंसापीडित महिलाहरूको उद्धार, पुनर्स्थापना र संरक्षणका लागि **सुरक्षित गृह** कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। असहाय तथा एकल महिलाहरूलाई उमेर अनुसार शिक्षा र सीपमूलक तालिम दिई स्वरोजगार हुने व्यवस्था मिलाएको छु।

९७. ज्येष्ठ नागरिकको ज्ञान, सीप, अनुभव आदानप्रदान गरी दिनचर्या सहज र रुचीकर बनाउन स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा दिवा वृद्ध बिसौनी केन्द्रको स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। ज्येष्ठ नागरिकप्रति हुने हिंसा तथा दुर्व्यवहारको अन्त्य गरी उनीहरूको अधिकार संरक्षण गर्न, जोखिममा रहेका ज्येष्ठ नागरिकलाई संरक्षण, उपचार र मनोपरामर्श सेवा सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

९८. छोरीको सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक समानता प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले कार्यान्वयनमा ल्याइएको **बैङ्क खाता छोरीको, सुरक्षा जीवन भरिको** कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी र प्रतिफलमुखी बनाउने गरी निरन्तरता दिएको छु।

९९. समाजमा रहेका विभिन्न वर्ग र क्षेत्रका अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत र पछाडि पारिएका वर्ग र समुदायको संरक्षण, आय वृद्धि र सहज जीवनयापनको लागि मुख्यमन्त्री जीविकोपार्जन कार्यक्रम तथा आर्थिक, सामाजिक रुपमा पछाडि पारिएका दलित समुदायको विकास र सशक्तीकरणको लागि मुख्यमन्त्री दलित आयआर्जन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

युवा तथा खेलकुद

१००. विकास र समृद्धिमा युवाको रचनात्मक भूमिकालाई प्रवर्द्धन गर्न स्वस्थ र सिर्जनशील जीवनयापनका लागि खेलकुद, योग, व्यायाम, ध्यान लगायतका कार्यक्रमलाई समुदाय र विद्यालय तहसम्म विस्तार गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१०१. प्रदेश गौरवको आयोजनाको रूपमा निर्माणाधीन प्रदेश रङ्गशालामा दशौं राष्ट्रिय खेलकुद आयोजना गर्न निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिन रु. ६० करोड विनियोजन गरेको छु। चौरजहारी क्रिकेट रङ्गशाला, चिसापानी रङ्गशाला, वी.पी. स्मृति रङ्गशाला, चन्दननाथ रङ्गशाला लगायतका रङ्गशाला र खेल मैदान निर्माणको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

१०२. युवाहरूलाई खेल गतिविधिमा आकर्षित गरी अनुशासित, राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रतिको भावनालाई थप उचाइमा पुऱ्याउन हरेक खेल गतिविधिमा प्रदेशको सार्थक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१०३. युवा प्रतिभा पहिचान, युवा उद्यमशीलता तथा स्वरोजगार, युवा खेलाडी प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रकम विनियोजन गरेको छु। राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक प्राप्त गर्न सफल प्रदेशका खेलाडीलाई प्रोत्साहन गर्न खेलकुद प्रतिभा पुरस्कार कोष स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१०४. शिक्षा, स्वास्थ्य, खेलकुद, श्रम तथा रोजगार, कला, भाषा, साहित्य, संस्कृति, सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण सम्बन्धी कार्यक्रमका लागि रु. ५ अर्ब ८९ करोड विनियोजन गरेको छु।

कृषि क्षेत्रको विकास र भूमि व्यवस्थापन तथा सहकारी

१०५. भूमिको उचित उपयोगका लागि कर्णाली प्रदेश भू-उपयोग ऐन तर्जुमा गरिनेछ। जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग गुरूयोजना तयार गरी भूमिको चक्लाबन्दीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। प्रदेशको कृषि प्रणालीलाई आधुनिक, व्यावसायिक, प्रतिस्पर्धात्मक, उच्च मूल्यवान र प्राङ्गारिक प्रदेशको रुपमा विकास गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१०६. तुलनात्मक लाभका कृषि उपज तथा नगदे बाली सघन रुपमा उत्पादन हुने पकेट क्षेत्र वर्गीकरण गरी त्यस्ता क्षेत्रमा उत्पादन हुने कृषि उपजलाई सुरक्षित रुपमा भण्डारण गर्न सार्वजनिक र निजी साझेदारी मोडेलमा उच्च प्रविधियुक्त शीत भण्डार तथा प्रशोधन उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ।

१०७. कर्णाली प्रदेशको कृषि क्षेत्रको विकासका लागि सञ्चालन गरिने सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूलाई दिगो एवम् जलवायुमैत्री बनाउन प्राङ्गारिक कृषि तथा जलवायु अनुकूलन प्रविधिको विकास र विस्तार गरिनेछ।

१०८. कृषि उत्पादन वृद्धि गर्न गुणस्तरीय बीऊ बिजन, बिरुवा उत्पादन गर्न सरकारी निकाय एवम् निजी क्षेत्रका स्रोत केन्द्रहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

१०९. बाँझो छोडिएको खेतीयोग्य जमिनलाई उपयोग गरी खेती गर्न इच्छुक व्यक्ति तथा संस्थाले जग्गा भाडामा लिँदा प्रदेश सरकारबाट दिइने अनुदानलाई निरन्तरता दिएको छु। भूमिहीन तथा इच्छुक किसानलाई व्यावसायिक करार खेती, सहकारी खेती र सामुहिक खेतीको लागि प्रोत्साहन गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

११०. **कर्णाली कृषि क्षेत्र सहयोग प्रणाली**मार्फत् सबै किसान तथा व्यवसायी लाभान्वित हुने गरी उत्पादन लागत घटाउन आर्थिक तथा प्राविधिक मापदण्ड कार्यान्वयनमा ल्याई लक्षित क्षेत्रमा एकीकृत कृषि विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१११. कृषि क्षेत्रलाई परम्परागत प्रणालीबाट व्यावसायिक तथा प्रतिस्पर्धात्मक मूल्यवान् कृषि उपज उत्पादन प्रणालीमा रूपान्तरण गर्न तुलनात्मक लाभ भएका बाली, फलफूल, तरकारी, मसला खेती र पशुपालन प्रवर्द्धनलाई विशेष प्राथमिकता दिई रकम विनियोजन गरेको छु।

११२. गरिब तथा निर्वाहमुखी कृषकको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन **गरिब तथा विपन्न लक्षित वर्ग विशेष कार्यक्रम** मार्फत् आयआर्जनमुखी कार्यक्रमहरूलाई थप प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न रु ८ करोड ४० लाख विनियोजन गरेको छु।

११३. ग्रामीण क्षेत्रमा उपलब्ध स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोग गरी उच्च मूल्यका कृषि उपज उत्पादन र बजारीकरण गर्न रोड कोरिडोर केन्द्रित व्यावसायिक कृषि उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

११४. कृषि प्राविधिकहरूलाई व्यावसायिक कृषिमा आकर्षित गर्न तथा कृषकको खेतबारीमा प्राविधिक सेवा पुऱ्याउन कृषि प्राविधिक स्वरोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। यस कार्यक्रम मार्फत प्रदेशभरका थप २०० जना कृषि प्राविधिकलाई स्वरोजगार बनाउन रकम विनियोजन गरेको छु।

११५. आधुनिक कृषि कार्यमा प्रयोग हुने यन्त्र, उपकरणसँग सम्बन्धित उद्योग (एसेम्बलिङ्ग समेत) खोली यन्त्र, उपकरण उत्पादन गरेमा उत्पादित परिमाणका आधारमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

११६. कृषिको व्यावसायीकरणको लागि ठूला व्यावसायिक कृषकलाई बैङ्क मार्फत्, मध्यम स्तरका कृषकलाई प्रदेशस्तरका सहकारी मार्फत् तथा साना व्यवसाय उन्मुख कृषकको लागि स्थानीय स्तरका सहकारी मार्फत् लिएको ऋणको ब्याजमा सहुलियतपूर्ण अनुदानको लागि रु. ११ करोड ८९ लाख विनियोजन गरेको छु।

११७. सुख्खा, सिंचाइ सुविधा नपुगेका तथा खेतीयोग्य बाँझो जमिनमा सिंचाइ सुविधा विस्तार गर्न साना सिंचाइ कार्यक्रम अन्तर्गत लिफ्ट तथा बोरिङ्ग सिंचाइ र अन्य क्षेत्रमा वर्षातको पानी तथा हिउँ सङ्कलन पोखरी निर्माण लगायत अधुरा तथा नयाँ सिंचाइ कार्यक्रमका लागि रू. ५३ करोड ९२ लाख विनियोजन गरेको छु।

११८. स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा आधारभूत कृषि प्रयोगशाला स्थापना गरी एक स्थानीय तह एक कृषि बाली तथा पशुपन्छीजन्य वस्तु उत्पादन पकेट कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

११९. **कृषि उत्पादन वृद्धिका लागि गुणस्तरीय बीऊ** भन्ने नाराकासाथ कर्णाली प्रदेश बीऊ क्षेत्र सहयोग कार्यक्रममार्फत बीऊ उत्पादनमा संलग्न

कृषकहरूलाई स्रोत बीऊमा ७५ प्रतिशत अनुदान, बीऊ उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान, बीऊ भण्डारण सामग्री तथा उपकरण खरिदमा अनुदान दिइनेछ। कर्णाली प्रदेशमा उत्पादित सबै प्रकारका बीऊ बिजनको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न प्रदेशभित्र खपत हुने बीऊ बिजन प्रदेश सरकारले खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१२०. कृषि तथा पशुपन्छीजन्य स्रोतहरूको स्रोत वासलात तयार गरी उन्नत बीऊ बिजन, माछाका भूरा, मौरी, नश्ल तथा गुणस्तरीय बिरुवाहरूको आपूर्ति तथा वितरण प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ। कृषि तथा पशुपन्छीजन्य स्रोत केन्द्रको सुदृढीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

१२१. प्रदेशको पहिचान एवम् निर्यातयोग्य बालीहरू स्याउ तथा ओखरको प्रवर्द्धन तथा विकासको लागि स्याउ तथा ओखर विकास परियोजनामार्फत् हुम्ला, डोल्पा, मुगु, जुम्ला र कालिकोट जिल्लामा स्याउ तथा ओखर र सुर्खेत, दैलेख, सल्यान, रुकुम पश्चिम र जाजरकोट जिल्लामा ओखर र सुन्तला जातका फलफूल उत्पादन गर्न किसानलाई प्रोत्साहन गरिने छ। ऊन तथा कपास उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरणका लागि प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१२२. **कृषि उत्पादन वृद्धिका लागि कृषि पूर्वाधार** भन्ने नाराकासाथ कृषि क्षेत्रमा सहकारी र निजी क्षेत्रको लगानी आकर्षित गर्दै सरकारी, निजी र सहकारी क्षेत्रको साझेदारीमा बीऊ प्रशोधन केन्द्र, सङ्कलन केन्द्र, हाटबजार, सेलार स्टोर, रस्टिक स्टोर, कोल्ड च्याम्बर, कृषिजन्य उद्योग लगायत कृषि पूर्वाधार र बजारीकरण गर्न रु. ७ करोड २८ लाख विनियोजन गरेको छु।

१२३. कृषि क्षेत्रको उत्पादन लागत न्यूनीकरण तथा कृषिको यान्त्रिकीकरणमार्फत् आधुनिकीकरण तथा व्यावसायीकरण गर्न खनजोत, सिंचाइ, बाली उत्पादन तथा उत्पादन पश्चात प्रशोधन कार्यमा प्रयोग हुने कृषि औजार, यन्त्र तथा उपकरणहरूमा ५० प्रतिशत अनुदानको व्यवस्था मिलाएको छु।

१२४. गाई भैंसी पालन गर्ने किसानलाई प्रोत्साहन दिई दुग्ध उत्पादन वृद्धि गर्न औपचारिक क्षेत्रमा दूध विक्री गरेमा डोल्पा, मुगु, हुम्ला, जुम्ला र कालिकोट जिल्लाका कृषकलाई प्रति लिटर रू. १० र रूकुम-पश्चिम, सल्यान, जाजरकोट, दैलेख, सुर्खेत जिल्लाका कृषकलाई प्रति लिटर रू. ५ अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

१२५. प्राङ्गारिक कृषि सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र विकास गर्न स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा प्राङ्गारिक उत्पादनमुखी मिसन कार्यक्रम मार्फत ७९ वटै स्थानीय तहमा कृषि तथा पशुपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

१२६. पशु आहारा विकास, चिलिङ्ग सेन्टर स्थापना, दुग्ध पशुको नश्ल सुधार, डेरी प्रविधि प्रवर्द्धन लगायतका कार्यक्रम मार्फत दुग्ध व्यवसाय प्रवर्द्धन गरिनेछ। दुग्धजन्य पदार्थको प्रशोधन तथा बजारीकरणका लागि निजी तथा सहकारी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा पाउडर दूध उत्पादन उद्योग स्थापनाको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

१२७. जिल्लास्थित पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालयबाट उपचार सम्भव नभएका पशुपन्छीको रोग निदान र उपचार गर्न पशुपन्छी विकास निर्देशनालय अन्तर्गतको प्रयोगशालालाई रिफरल पशु अस्पतालको रुपमा स्तरोन्नति गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१२८. प्रदेशस्तरमा प्राङ्गारिक कृषिको अध्ययन, अनुसन्धान तथा विकास गर्न कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय दशरथपुरको परिसरमा प्राङ्गारिक कृषि अनुसन्धान तथा विकास केन्द्रको स्थापनाको लागि रू. ४ करोड विनियोजन गरेको छु।

१२९. कर्णाली प्रदेशमा प्राङ्गारिक कृषि प्रवर्द्धनको लागि प्राङ्गारिक प्रमाणीकरण, जैविक विविधता संरक्षण, प्राङ्गारिक तथा रैथाने बालीको लेबलिङ्ग र प्याकेजिङ्गमा सहयोग, प्राङ्गारिक मल ढुवानीमा अनुदान, जैविक विषादीको मूल्यमा अनुदान लगायतका कार्यक्रमलाई अघि बढाइने छ। सहकारी तथा निजी क्षेत्रको सहकार्यमा जैविक विषादी, जैविक मल, प्राङ्गारिक मल उत्पादन तथा प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१३०. बाली तथा पशुपन्छी उत्पादनको क्षेत्रमा महत्त्वपूर्ण योगदान गर्ने व्यावसायिक कृषकको हौसला बढाउन र कृषि पेशालाई मर्यादित र सम्मानित पेशाको रुपमा प्रोत्साहन गर्न **मुख्यमन्त्री कृषक सम्मान** कार्यक्रम मार्फत प्रदेशभरमा उत्कृष्ट १४३ जना कृषकलाई पुरष्कृत गर्न रकम विनियोजन गरेको छु ।

१३१. प्राकृतिक प्रकोप तथा विभिन्न रोग किराबाट बालीनाली तथा पशुपन्छीमा हुने क्षतिलाई परिपूरण गर्न कृषि तथा पशुपन्छी बीमा गराउँदा बीमा प्रिमियमको १० प्रतिशत प्रदेश सरकारबाट अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु।

१३२. रैथाने प्रजातिका कृषि उत्पादनहरू सिमी, कागुनो, चिनो, मार्सी धान, मकै, गहुँ, जौ तथा फापर उत्पादन गरी कर्णाली ब्राण्डको रुपमा बजारीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। कर्णाली प्रदेशमा हुने खाद्यान्न अभाव कम गरी खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन सिंचाइ सुविधा उपलब्ध भएका जमीनमा चैते

धान खेती गर्ने किसानलाई मल र बीऊमा शत प्रतिशत अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

१३३. कर्णाली प्रदेशलाई माछा, मासु, दूध, अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउन किसानलाई पशुपालन कार्यमा प्रोत्साहन गरिनेछ। जुम्ला, मुगु, हुम्ला, डोल्पा जिल्लामा सामूहिक भेडा, च्याङ्ग्रापालन, बाखापालन तथा अन्य जिल्लामा गाई, भैंसी, बाखा, हाँस, कुखुरा, कालिज, मौरी र माछापालन गर्ने किसानलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

१३४. खाद्य अधिकार, खाद्य सुरक्षा, खाद्य सम्प्रभुता र पोषण सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु।

१३५. जाजरकोट जिल्लालाई मौरीपालनको हब बनाइनेछ। मह उत्पादन, प्रशोधन र ब्राण्डिङ गरी निर्यात गर्न प्रोत्साहन गरिने छ।

१३६. कर्णाली प्रदेशका निर्यातयोग्य रैथाने र प्राङ्गारिक उच्च मूल्ययुक्त वस्तुको कर्णाली पहिचान झल्किने **मूल्यवान्** नामको लोगो प्रदान गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई बजारीकरणका लागि उत्पत्ति प्रमाणपत्र, ब्राण्डिङ्ग, लेबलिङ्ग तथा गुणस्तर लोगो प्राप्तिका लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था मिलाइनेछ।

१३७. कृषि मिटर प्राप्त नगरेका व्यावसायिक खेती गर्ने कृषक र माछापालक कृषकहरूलाई विद्युत प्रयोग गरी सिंचाइ गर्दा लाग्ने विद्युत महसुलमा ५० प्रतिशत अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

१३८. पाँच रोपनी भन्दा बढी जग्गामा तरकारी खेती, १०० भन्दा बढी फलफूलका विरुवा लगाएका व्यवसायी कृषकलाई पोखरी तथा पाइप सिंचाइका लागि अनुदान दिन रकम विनियोजन गरेको छु।

१३९. कर्णाली प्रदेशमा सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाहरूको नियमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। सहकारीको संस्थागत क्षमता विकास र सुदृढीकरणका लागि प्रशिक्षण र अनुगमन मार्फत उत्पादन, उपभोग, श्रम तथा सीपमा आधारित स्वरोजगारमूलक एवम् विशिष्ट सहकारी प्रणाली स्थापना गर्न प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१४०. भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी सम्बन्धी कार्यक्रमको लागि रु. २ अर्ब ३८ करोड विनियोजन गरेको छु।

उद्योग प्रवर्द्धन

१४१. कर्णाली प्रदेशमा ठूला उद्योगमा लगानी आकर्षित गर्न उद्योग स्थापना स्थलसम्म पहुँच मार्ग र अन्य पूर्वाधार निर्माणको लागि सङ्घ, प्रदेश, स्थानीय तह र निजी क्षेत्रसँग समन्वय, सहकार्य र सहजीकरण गरिनेछ।

१४२. कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान बढाउन सरकारी र निजी क्षेत्रको साझेदारीमा जडिबुटी लगायत वनमा आधारित उद्योग, अल्लो प्रशोधन उद्योग, नेपाली कागज उद्योग, ढुङ्गा काट्ने उद्योग स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्न सहुलियतपूर्ण ऋण तथा उत्पादनमा आधारित अनुदान दिने व्यवस्था मिलाएको छु। प्रदेशमा निर्माण गरिने सरकारी, सार्वजनिक र निजी संरचना निर्माणमा स्लेट तथा ढुङ्गाको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

१४३. बजारमा गुणस्तरीय वस्तु तथा सेवाको बिक्री वितरण गर्ने कार्यको व्यवस्थापन तथा नियमन गरी उपभोक्ताको हित संरक्षण गर्न उद्योग तथा

उपभोक्ता हित संरक्षणसँग सम्बन्धित निकायहरुको क्षमता विकास र स्रोत साधन सम्पन्न बनाइने छ।

१४४. प्रदेशमा लघु, घरेलु र साना उद्योगको विकास र प्रवर्द्धन गरी उत्पादनमूलक उद्योगहरूको स्थापना र रोजगारी सिर्जना गर्न **एक जिल्ला एक उद्योग प्रवर्द्धन कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिएको छु। सङ्घीय सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा प्रदेशमा लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र प्रवर्द्धनका लागि **एक स्थानीय तह एक औद्योगिक ग्राम** स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१४५. **सीपसँग सहयोग कार्यक्रम** मार्फत् उद्यमशीलता विकास, सीप विकास तालिम र रोजगारमूलक तालिम सञ्चालन गरी उद्यमीहरूलाई उत्प्रेरित एवम् क्षमतावान् बनाइनेछ। यस कार्यक्रमबाट लाभान्वित उद्यमीहरुलाई प्रविधि हस्तान्तरणमा सहयोग उपलब्ध गराइनेछ।

१४६. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका तथा स्वदेश भित्र रोजगारीका अवसरबाट बञ्चित युवाहरूको सीप, प्रविधि र जाँगरलाई सिर्जनशील उद्यममार्फत् स्वरोजगार बनाउन **गरी खाने** कार्यक्रम सञ्चालनको व्यवस्था मिलाएको छु।

१४७. प्रदेशभित्रका उत्पादित वस्तु र सेवाको बजारीकरण र प्रयोगलाई प्राथमिकता दिई प्रदेश सरकार तथा प्रदेशका निकायबाट प्रदान गरिने उपहार तथा कोसेली र सरकारी कार्यालयमा प्रयोग हुने सामग्री खरिद गर्दा प्रदेशको उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने व्यवस्था मिलाएको छु। स्थानीय उत्पादनको आन्तरिक खपत वृद्धि गर्न निजी क्षेत्रको सहकार्यमा सौगात गृह सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१४८. प्रदेश सरकारको स्वामित्वमा रहेको **लघु औद्योगिक ग्राम** निजी क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यमा सञ्चालनमा ल्याई सबै प्रकारका लघु तथा घरेलु सामग्रीहरु एकै स्थानमा उत्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१४९. जडिबुटी विशेष क्षेत्र पहिचान गरी उद्योग स्थापना र प्रवर्द्धन गरिनेछ। जडिबुटीजन्य वस्तुको उत्पादन र बजारीकरणको लागि आन्तरिक र बाह्य क्षेत्रको पुँजी र प्रविधि भित्र्याउन **मेक इन कर्णाली** कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१५०. दैलेख जिल्लामा पेट्रोलियम पदार्थको उत्खनन् र अन्वेषणको कार्यलाई तीव्रता दिन सङ्घीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।

पर्यटन प्रवर्द्धन तथा विकास

१५१. सुर्खेत जिल्लाको रामघाट क्षेत्रमा प्रादेशिक विमानस्थल निर्माणको लागि सङ्घीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ। सङ्घीय सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा सुर्खेत विमानस्थलको सेवा सुविधालाई गुणस्तरीय बनाउन पहल गरिनेछ।

१५२. कर्णाली प्रदेशका ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक एवम् पर्यटकीय स्थलको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्ने उद्देश्यले तयार गरिएको पर्यटन गुरुयोजना कार्यान्वयन गरी पर्यटकीय पूर्वाधारको प्रवर्द्धन र विकास गरिनेछ। स्थानीय तह र निजी क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यमा रक क्लाइम्बिङ्ग, अल्ट्रा म्याराथुन, प्याराग्लाइडिङ, भेरी र कर्णाली नदीमा र्‍याफ्टिङ्ग लगायतका अन्य साहसिक पर्यटनका लागि स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरुलाई आकर्षित गर्न प्रचार प्रसार लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१५३. कर्णाली प्रदेशलाई आकर्षक पर्यटन गन्तव्यस्थलको रुपमा विकास गर्न हुम्ला जिल्लाको लिमी उपत्यकामा रहेका जाङ्घ, हल्जी र तिल गाउँहरुलाई समेटी लिमी उपत्यका सङ्ग्रहालयको रुपमा विकास गरिनेछ। बर्दियाको ठाकुरद्वाराबाट सुर्खेतको तेलपानी रानीघाट हुँदै दैलेखको पञ्चकोशीसम्म पर्यटकीय सर्किटको रुपमा विकास गरी धार्मिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

१५४. कर्णाली प्रदेशमा हवाई सेवालाई भरपर्दो, सुलभ र सहज बनाउन सुर्खेत विमानस्थलबाट प्रदेशभित्रका विमानस्थलमा हुने यात्रु हवाई उडान सङ्ख्याका आधारमा हवाई सेवा प्रदायकलाई सहुलियत प्रदान गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

१५५. ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक महत्त्वका पर्यटकीय स्थलको पहिचान, संरक्षण तथा पुनर्निर्माण गरिनेछ। जनयुद्धकालीन ऐतिहासिक युद्धस्थल कालिकोटको पिली, रुकुमको खारा र जाजरकोटको जुनीमा युद्ध सङ्ग्रहालय निर्माण गरी पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रमका लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

१५६. कर्णाली प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य रारा तथा से-फोक्सुण्डो ताल, बुलबुले ताल, कुभिण्डे ताल, स्यार्पु दह, सिंजा तथा लिमी उपत्यका, कुशे पाटन, पचाल झरना, पञ्चकोशी, काँक्रेविहार, मान्म कोटवाडा केवलकार निर्माण लगायतका पर्यटकीय क्षेत्रको पूर्वाधार विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिएको छु। गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीमा आउने पर्यटकलाई काँक्रेविहारको भ्रमणसँग आवद्ध गरिनेछ। रारा पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणको लागि रु. १४ करोड विनियोजन गरेको छु।

वन व्यवस्थापन तथा वातावरण संरक्षण

१५७. **दिगो वन व्यवस्थापन : स्वच्छ र समृद्ध जीवनयापन** भन्ने सोचको कार्यान्वयन गर्न वन पैदावारको सहज र सरल आपूर्ति तथा राजस्व सङ्कलनमा अभिवृद्धि गर्न दिगो वन विकास र वन व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१५८. जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरूको न्यूनीकरण गर्न हिमाली क्षेत्रमा वन, बुट्यान र बाली संरक्षणको विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरी अनुकूलनका उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ।

१५९. फलफूल तथा बहुउपयोगी र मूल्यवान् प्रजातिका बिरुवा उत्पादन, वितरण तथा वृक्षारोपण कार्यलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गर्न आर्थिक वर्ष २०७९/०८० लाई **कर्णाली वृक्षारोपण वर्ष**को रुपमा मनाईनेछ। यस अभियानका लागि कर्णाली प्रदेशमा रहेका नर्सरीबाट उपलब्ध हुने बिरुवा रोपण गरिनेछ। वृक्षारोपण वर्ष मनाउन १५ लाख बिरुवा रोपण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१६०. वन बाहिरको वन व्यवस्थापन, महिला कृषि वन कार्यक्रम, जडीबुटी विकास कार्यक्रममार्फत् औषधीय तथा व्यवसायिक महत्त्वका वनस्पतिको उत्पादन, सङ्कलन, भण्डारण, प्रशोधन तथा बजारीकरणबाट हरित रोजगारी र महिला कृषकहरूको आयआर्जन अभिवृद्धि गरिनेछ।

१६१. चुरे तथा संवेदनशील क्षेत्रमा रहेका खोला र खहरेहरूमा बायोइन्जिनियरिङ्ग प्रविधिद्वारा पानी पोखरीको निर्माण, जलाधार संरक्षण, भु-क्षय नियन्त्रण र पहिरो नियन्त्रणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। जलाधार तथा सिमसार क्षेत्रको दिगो विकासका लागि **एकीकृत जलाधार**

व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्न रु. २७ करोड ७२ लाख विनियोजन गरेको छु।

१६२. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यमा प्लाष्टिकजन्य वस्तुको प्रयोगलाई निरुत्साहित तथा नियन्त्रण गरिनेछ। प्लाष्टिकजन्य वस्तुको विकल्पमा प्रयोग हुने सामग्रीको उत्पादन र प्रवर्द्धनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। पर्यटकीय गतिविधिबाट वनक्षेत्रमा हुने फोहोरलाई स्रोतमा नै वर्गीकरण र व्यवस्थापन गरिनेछ। स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा अस्पतालबाट उत्सर्जन हुने फोहोरलाई वैज्ञानिक र सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थापन गरिनेछ।

१६३. उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरणतर्फ रु. २ अर्ब १३ करोड विनियोजन गरेको छु।

मानव अधिकार र कानून

१६४. प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरुका लागि कानून तर्जुमा, गैरसरकारी विधेयक तयारी तथा नेतृत्व विकास सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

१६५. कर्णाली प्रदेश र स्थानीय तहबाट तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा रहेका कानूनहरुलाई एकीकृत विद्युतीय पोर्टलमा अभिलेखीकरण गरी प्रभावकारिता अध्ययन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१६६. मानव अधिकारको सर्वमान्य सिद्धान्त र मूल्य मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह, गैरसरकारी संस्था र विकास साझेदारको समन्वय र सहकार्यमा मानव अधिकार सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१६७. समाजमा विद्यमान कुरीति, कुसंस्कार, कुप्रथा र सबै प्रकारका विभेद तथा हिंसाजन्य गतिविधि न्यूनीकरण गर्न स्थानीय तह र सरोकारवाला निकायको समन्वय र सहकार्यमा कानुनी साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१६८. प्रदेश प्रहरी संगठनलाई दक्ष, जनउत्तरदायी र व्यावसायिक बनाउन प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र लगायतका संरचनागत व्यवस्था गरिनेछ।

१६९. घरेलु हिंसा, मानव बेचबिखन, लागुऔषध, मदिरा एवम् सुर्तीजन्य पदार्थको दुर्व्यसनी जस्ता समाजमा रहेका विसङ्गति र सबै प्रकारका विभेदको अन्त्य गर्न समुदायसँग साझेदारीमा आवश्यक निगरानी तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। कारागारमा रहेका बन्दीहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु।

१७०. जनआन्दोलन, जनयुद्ध र प्रदेश स्थापनाको लागि भएका आन्दोलनका सहिद तथा बेपत्ता परिवार, घाइते, अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरुलाई निःशुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था तथा आन्दोलनको क्रममा घाइते, अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरूलाई जीवन निर्वाह भत्ता र न्यूनतम जीविकोपार्जन एवम् सम्मानका लागि सहिदका आमा बुवाको पहिलो हकाधिकार हुने गरी परिवारलाई सहिद स्मृति भत्ता उपलब्ध गराउन रु. १० करोड ५ लाख विनियोजन गरेको छु।

१७१. स्थानीय तहका न्यायिक समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

विपद् व्यवस्थापन

१७२. विपद् सम्बन्धी सचेतनामूलक सामग्री उत्पादन, आम सञ्चारका माध्यमबाट प्रकाशन, प्रचार प्रसार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन तथा विपद् संवेदनशील क्षेत्रमा विपद् सूचना प्रणाली जडान गरी निगरानी केन्द्र स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा साहसिक र उदाहरणीय कार्य गर्ने व्यक्तिलाई पुरस्कृत गर्न रकम विनियोजन गरेको छु। वडा तहसम्मको विपद् जोखिम नक्साङ्कन तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

१७३. कर्णाली प्रदेशका आम नागरिक, राष्ट्रसेवक र विभिन्न सङ्घ संस्थामा कार्यरत कर्मचारीको विपद् जोखिम विरुद्ध सामूहिक दुर्घटना बीमा गर्न रु. १ करोड ७५ लाख विनियोजन गरेको छु।

१७४. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ संस्था र निजी क्षेत्रसँगको सहकार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी राहत, उद्धारका कार्यक्रम गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

१७५. विपद् सम्बन्धी सचेतनामूलक सामग्री पत्रपत्रिका, एफएम रेडियो र टेलिभिजनबाट प्रचार, प्रसार र प्रकाशनद्वारा विपद् पूर्व सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ। विकास साझेदारसँगको समन्वय र सहकार्यमा विपद् सम्बन्धी जानकारीमूलक सन्देश डिजिटल बोर्डमार्फत् सम्प्रेषण गर्ने प्रबन्ध मिलाएको छु।

सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

१७६. **समृद्ध कर्णालीको आधार : सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विस्तार** अभियान अन्तर्गत विद्युतीय शासन गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयन

गरिनेछ। साईवर अपराध लगायतका कानुनी व्यवस्थाका सम्बन्धमा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सूचना प्रविधि सम्बन्धमा शिक्षण संस्थाका शिक्षक र विद्यार्थीसँग अन्तर्क्रिया र क्षमता विकास तालिमहरु सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१७७. सञ्चार माध्यमको संस्थागत क्षमता विकास तथा सञ्चारकर्मीको पेशागत क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। पत्रकार कल्याण कोषमा योगदान, श्रमजीवी पत्रकारको सुरक्षा, स्वास्थ्य, उत्प्रेरणा, व्यावसायिक दक्षता विकास र पत्रकारिता तथा आम सञ्चार विषयमा स्नातकोत्तर छात्रवृत्ति कार्यक्रम निरन्तरताका लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

१७८. सञ्चार माध्यमको दर्ता, इजाजत, नवीकरण र नियमन तथा अभिलेखीकरण कार्य विद्युतीय माध्यमबाट गरिनेछ। आमसञ्चार माध्यमलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन प्रदेश सभामा पेश भएको सूचना प्रविधि तथा आम सञ्चार प्रतिष्ठान विधेयक आगामी आर्थिक वर्षभित्र कार्यान्वयनमा ल्याउन पहल गरिनेछ।

१७९. कर्णाली प्रदेश सरकारका गतिविधि, सार्वजनिक सेवा प्रवाह लगायत सबै प्रकारका सूचनाहरु आम नागरिकमा वर्गीकृत सञ्चार माध्यमबाट एकद्वार प्रणालीमार्फत् सम्प्रेषण गर्न लोककल्याणकारी विज्ञापन समानुपातिक रुपमा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

सुशासन प्रवर्द्धन र सार्वजनिक सेवा प्रवाह

१८०. भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीति लिई शासकीय स्वच्छता कायम गरिनेछ। सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सर्वसुलभ, छरितो र प्रविधिमैत्री बनाइनेछ।

१८१. प्रदेश निजामती सेवा सम्बन्धी कानून तर्जुमा गरी प्रदेश निजामती सेवालाई अनुमानयोग्य, पारदर्शी र विश्वसनीय बनाइनेछ। प्रदेश सरकारको संगठन संरचना वस्तुगत, व्यवहारिक र सेवा प्रवाहमैत्री बनाइनेछ। प्रदेश सरकारका कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत सूचना प्रणाली विकास गरी अभिलेख अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

१८२. प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश र स्थानीय तहका रिक्त दरबन्दीमा भर्ना र छनौटको कार्य प्रारम्भ भएको छ। आयोगको साख र मूल्य मान्यता अनुरुप प्रभावकारी रुपमा कार्य सम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने भवन लगायतका भौतिक संरचना एवम् स्रोत साधन व्यवस्थापनको कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको छु। प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट सिफारिस भई नयाँ नियुक्त हुने कर्मचारीहरुलाई सेवा प्रवेश तालिम दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

१८३. प्रदेश सरकारको कार्यसम्पादन प्रणालीलाई नतिजामुखी बनाउन मुख्यमन्त्री र मन्त्री, मन्त्री र सचिव, सचिव र कार्यालय प्रमुख एवम् महाशाखा प्रमुखबीच सूचकमा आधारित कार्यसम्पादन सम्झौता गरी सो को प्रगतिको आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

१८४. कर्णाली प्रदेशलाई कार्यथलो बनाई प्रदेशको सेवामा उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने राष्ट्र सेवक कर्मचारीको मनोबल उच्च राख्न **कर्णाली सेवा पुरस्कार** प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। कर्णाली प्रदेशमा कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूलाई प्रदान गर्दै आएको कर्णाली प्रोत्साहन भत्तालाई निरन्तरता दिएको छु। कर्णाली प्रदेशका विभिन्न निकायका स्वीकृत रिक्त दरबन्दीमा सेवा करारमा रहेका कर्मचारीलाई कर्णाली प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु।

१८५. स्थानीय तहको सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रदेश सुशासन केन्द्रमा प्रशिक्षणमैत्री भवन निर्माणको लागि रकम विनियोजन गरेको छु।

१८६. अनुसन्धान र विकासको अवधारणा अनुरुप शासकीय प्रबन्ध र विकासका नवीन सोच, नीति एवम् अवधारणाका सम्बन्धमा विभिन्न विश्वविद्यालय लगायतका निकाय एवम् अनुसन्धानकर्तासँगको समन्वय र सहकार्यमा अध्ययन, अनुसन्धान र विकास गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१८७. कर्णाली प्रदेशमा नागरिक लगानी कोष र बिमा समितिको शाखा कार्यालय स्थापनाको लागि समन्वय गरिनेछ।

अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरण

१८८. आन्तरिक स्रोतको साँघुरो दायरा र सङ्घबाट प्राप्त हुने स्रोतमा अपेक्षाकृत बढोत्तरी भएको छैन। समपूरक र विशेष अनुदानमा सञ्चालन हुने आयोजना सबै स्थानीय तहबाट प्रस्ताव हुन नसकेको अवस्थामा समेत सङ्घीयताको मर्म अनुरुप स्थानीय तहमा हुने वित्तीय हस्तान्तरणमा वृद्धि गरेको छु।

१८९. स्थानीय तहसँगको समन्वयमा प्रदेश सरकारद्वारा छनौट गरिएका र स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन भईरहेका सशर्त अनुदानमा सञ्चालित अधुरा आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९०. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसमा आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को लागि स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदानमा रु. ८० करोड वित्तीय हस्तान्तरण गरिनेछ। तोकिएको मापदण्डको आधारमा आयोगबाट निर्धारित सूत्र अनुसार राजस्व बाँडफाँट गरी स्थानीय तहमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९१. प्रदेश सरकारले सञ्चालनमा ल्याएको समपूरक तथा विशेष अनुदान सम्बन्धी विद्युतीय सूचना प्रणालीमार्फत् विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भई कार्यान्वयनमा लैजानको लागि तयारी अवस्थामा रहेका प्राथमिकताको आधारमा स्थानीय तहबाट प्रस्तावित आयोजनामा समपूरक अनुदानतर्फ रु ५१ करोड २० लाख र विशेष अनुदानतर्फ रु. ३० करोड ५० लाख वित्तीय हस्तान्तरण हुने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९२. प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको प्राथमिकतामा रहेका, न्यून लागतका प्रतिफलयुक्त कार्यक्रम तथा आयोजना र मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका आयोजना स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन गर्न सशर्त अनुदान तर्फ रु. २ अर्ब ३९ करोड स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण हुने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९३. मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतको आयआर्जन कार्यक्रमको हालसम्मको उपलब्धिको प्रभावकारिता अध्ययन गरिनेछ। अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा थप प्रभावकारी रुपमा सञ्चालनको विधि अवलम्बन गरिनेछ।

१९४. आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा स्थानीय तहमा रु. ४ अर्ब १ करोड रकम वित्तीय हस्तान्तरण गरिनेछ। यसबाट प्रदेश र स्थानीय तहबीच समन्वय र सहकार्य गर्ने अभ्यास र संस्कृतिको विकास हुने विश्वास लिएको छु।

पुँजीगत खर्चको प्रभावकारिता अभिवृद्धि र अनुगमन मूल्याङ्कन

१९५. कर्णाली प्रदेश योजना आयोगबाट परामर्शदाताको सहयोगमा प्रदेशको दीर्घकालीन सोच-२१०० र प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाको समीक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९६. आवधिक योजना र वार्षिक योजनाबीचको तादात्म्यता मिलाउन मध्यमकालीन खर्च संरचनाका आधारमा उपलब्ध स्रोतको अधिकतम उपयोग हुने गरी आयोजना बैङ्कमा प्रविष्टि गर्ने र उक्त आयोजनालाई वस्तुगत सूचक र लाभ लागत विश्लेषणका आधारमा कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९७. प्रदेशबाट स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधिलाई आयोजनाको प्रकृति, निर्माण सामग्रीको लागत, भौगोलिक विकटता जस्ता विषयका आधारमा थप व्यावहारिक र व्यवस्थित गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था मिलाइनेछ।

१९८. प्रदेश सरकारबाट सञ्चालन हुने आयोजनामा जनप्रतिनिधि, निजका परिवार, निर्माण व्यवसायी र राष्ट्रसेवक कर्मचारी उपभोक्ता समितिमा बस्न नपाउने व्यवस्था मिलाएको छु।

१९९. प्रदेशभित्र कार्यान्वयन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा रहेको अनुगमन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। मुख्यमन्त्रीको अध्यक्षतामा रहेको अधिकार सम्पन्न अनुगमन संयन्त्र, हेलो मुख्यमन्त्री कार्यक्रम, प्रदेश सभा सदस्यको नेतृत्वमा रहने योजना अनुगमन समिति, प्रदेशस्तरीय विकास समस्या समाधान समिति, मन्त्रालयस्तरीय विकास समस्या समाधान समिति लगायतका अनुगमन संयन्त्रलाई थप क्रियाशील बनाइनेछ। आयोजनाको प्रकृति र आकार अनुसार लाभग्राही र तेस्रो पक्षबाट अनुगमन मूल्याङ्कन गरी पृष्ठपोषण लिने व्यवस्था मिलाएको छु।

२००. जिल्ला समन्वय समितिलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरूको कार्य सम्पादनको नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

विकास सहायता र लगानी परिचालन

२०१. प्रदेशको स्रोतबाट सम्पन्न हुन नसक्ने, ठूलो लगानी आवश्यक पर्ने आयोजनाको लागि आन्तरिक तथा बाह्य लगानीकर्तासँग छलफल तथा परामर्श गर्ने उद्देश्यले निजी क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यमा **कर्णाली लगानी सम्मेलन** आयोजना गरिनेछ।

२०२. सङ्घ सरकारको स्वीकृतिमा प्रदेश सरकारको आवश्यकता र प्राथमिकताको आधारमा विकास सहायता परिचालन गरिनेछ।

वित्तीय अनुशासन तथा बजेट कार्यान्वयन

२०३. सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन प्रणालीलाई पारदर्शी, नतिजामूलक तथा उत्तरदायी बनाउन, समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गर्न र प्रदेश तथा स्थानीय तहको सञ्चित कोष र अन्य सरकारी कोषको सञ्चालन र व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन तर्जुमा गरिनेछ।

२०४. बजेट तर्जुमा तथा खर्च प्रणालीलाई नतिजामुखी बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका, बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन र कार्य सञ्चालन निर्देशिका तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

२०५. लेखा उत्तरदायी अधिकृतलाई जिम्मेवार र जवाफदेही बनाइ आर्थिक अनुशासन कायम गर्न विज्ञ सेवा लिई प्रदेश सरकारका निकायहरुको बेरुजुको अभिलेख अद्यावधिक तथा तोकिएको लक्ष्य बमोजिम सम्परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु। यसका लागि प्रदेश बेरुजु व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई पूर्ण रुपमा सञ्चालनमा ल्याइनेछ।

२०६. सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी र गुणस्तरीय बनाई बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन कर्णाली प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिकालाई समसामयिक बनाइनेछ।

२०७. आगामी आर्थिक वर्षमा अत्यावश्यक बाहेक थप आर्थिक दायित्व सिर्जना हुने गरी नयाँ संरचनाहरू स्थापना गरिने छैन। स्रोतको सङ्कुचनलाई मध्यनजर गरी कार्य सञ्चालनतर्फका शिरोभार खर्चमा उल्लेखनीय रुपमा कटौती गरेको छु। क्रियाकलापमा आधारित बजेट प्रणाली अवलम्बन गरी गैर बजेटरी खर्च गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिनेछ।

२०८. बजेट विनियोजन, खर्च र प्रतिवेदन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिलाई प्रभावकारी बनाउन वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।

२०९. बजेटलाई नतिजामा आधारित बनाउन कार्यान्वयनको भौतिक र वित्तीय कार्यसम्पादनका आधारमा निकासा दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म माथि प्रस्तुत क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन तथा स्रोत व्यवस्थापनको अनुमान प्रस्तुत गर्दछु।

२१०. आगामी आर्थिक वर्षमा प्रस्ताव गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न रु. ३२ अर्ब ६१ करोड ६१ लाख ६३ हजार विनियोजन गरेको छु। कुल विनियोजनमध्ये प्रदेशले खर्च गर्ने चालु तर्फ रु. ९ अर्ब १६ करोड ९९ लाख १० हजार अर्थात् २८.११ प्रतिशत, पुँजीगततर्फ रु. १९ अर्ब ४३ करोड ५ लाख २४ हजार अर्थात् ५९.५८ प्रतिशत र स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरणतर्फ रु. ४ अर्ब

१ करोड ५७ लाख २९ हजार अर्थात् १२.३१ प्रतिशत विनियोजन गरेको छु।

२११. आगामी आर्थिक वर्षको लागि अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने स्रोत मध्ये आन्तरिक राजस्वबाट रु. ७१ करोड २९ लाख ७४ हजार, चालु आर्थिक वर्षको खर्च नभई बचत हुने अनुमानित रकम रु. ४ अर्ब ५५ करोड ४५ लाख ८५ हजार, सङ्घीय सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट वापत प्राप्त हुने रकम रु. ९ अर्ब २ करोड २० लाख र वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त हुन आएको रु. १० अर्ब ७२ करोड ६४ लाख र सशर्त अनुदानबाट रु. ५ अर्ब ६९ करोड ६७ लाख परिचालन गरिनेछ। सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने समपूरक अनुदानतर्फ रु. १ अर्व २१ करोड ५० लाख र विशेष अनुदानतर्फ रु. ६६ करोड ८० लाख परिचालन गरिनेछ। सङ्घीय सरकारबाट सशर्त अनुदानमा प्राप्त हुने वैदेशिक सहायता बाहेक अन्य वैदेशिक सहायताबाट सञ्चालित हुने कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि रु. २ करोड ५ लाख ४ हजार स्रोत परिचालन हुनेछ।

२१२. आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को यथार्थ खर्च, आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को संशोधित अनुमान र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को अनुमानित आय व्ययको विवरण अनुसूचीमा उल्लेख गरेको छु। सोको विस्तृत विवरण छुट्टै प्रस्तुत गरेको छु। विषयगत मन्त्रालयहरूको चालु आर्थिक वर्षको प्रगति विवरण समेत आजै प्रस्तुत गरेको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को राजस्व परिचालनको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु।

२१३. प्रदेशको आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउन सङ्घीय तथा स्थानीय तहसँग समन्वय गरी नयाँ कानून तर्जुमा तथा मौजुदा कानूनमा सुधार गरिनेछ। करको दायरा विस्तार गरिनेछ। कर प्रणालीलाई सरलीकृत र सूचना प्रविधिमैत्री बनाइनेछ।

२१४. आधुनिक कर प्रणालीको विकास गरी करदातामैत्री कर प्रशासनमार्फत् राजस्व सङ्कलन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व नीति तथा कार्यक्रमको उद्देश्यहरू देहाय अनुसार प्रस्तुत गरेको छुः-

(क) प्रदेशको अधिकार क्षेत्रका करयोग्य आर्थिक क्रियाकलापलाई करको दायरामा ल्याई कराधार फराकिलो बनाउने।

(ख) कर प्रणालीलाई सरल र प्रविधिमैत्री बनाई स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने।

(ग) करको संरचना र करका दरमा समयसापेक्ष सुधार गरी कर प्रणालीलाई प्रगतिशील र समन्यायिक बनाउने।

(घ) कर प्रशासनको संरचनागत र संस्थागत क्षमता विकास गरी कर छली तथा चुहावट नियन्त्रण गर्ने।

(ङ) कर तथा गैरकर राजस्वको क्षेत्र विस्तार एवम् करका दरलाई समायोजन गरी राजस्व सङ्कलन वृद्धि गर्ने।

(च) प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको हिस्सा अभिवृद्धिको लागि पहल गर्ने।

(छ) कर प्रशासनलाई चुस्त, छरितो र लागतप्रभावी बनाई प्रदेशको आफ्नै संरचना स्थापना नभएसम्म सङ्घीय सरकार तथा स्थानीय तहका संरचनामार्फत् समन्वयात्मक रूपले राजस्व असुली गर्ने

तथा स्थानीय तहबाट बाँडफाँट भई आउने राजस्वको नियमित अनुगमन गर्ने।

(ज) प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहबीच हुने राजस्व बाँडफाँटलाई सरल, पारदर्शी र स्वचालित बनाउन स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणालीमा आवद्धताका लागि सङ्घीय सरकारसँग समन्वय गर्ने।

(झ) प्रदेश सरकार समेतको लगानीमा स्थानीय तहमा निर्माण भएका पर्यटकीय संरचनाबाट सङ्कलन हुने शुल्कको निश्चित प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई प्राप्त हुने व्यवस्था गर्ने।

(ञ) कर्णाली प्रदेशमा स्रोतको सम्भावना, प्रदेशको राजस्व अधिकार र मुलुकको अर्थतन्त्रमा यस प्रदेशबाट पुग्न सक्ने योगदानको सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन अनुसन्धान गर्ने।

(ट) प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्र रही राजस्व परिचालन सम्बन्धी सुझाव दिने उद्देश्यले एक स्थायी प्रकृतिको राजस्व परामर्श समिति गठन गर्ने।

(ठ) आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा यस प्रदेशमा लगाइने कर तथा शुल्कहरूको विवरण आर्थिक विधेयकमा उल्लेख गरेको छु।

राजस्व छुट तथा सहुलियत

२१५. दुई वा दुईभन्दा बढी पक्षले आपसी सहमतिमा कृषि प्रयोजनका लागि जग्गाको चक्लाबन्दी गर्न हक हस्तान्तरण गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

२१६. प्रदेशभित्र सुर्ती र मदिराजन्य बाहेकका उत्पादनमूलक उद्योग स्थापना तथा सञ्चालन गर्न उद्योगको नाममा खरिद गर्ने जग्गाको लिखत

पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेशन शुल्क शत प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

२१७. प्रदेशभित्र स्थायी ठेगाना भएका नागरिकको स्वामित्वमा रहेको अन्य प्रदेशमा दर्ता भएका सवारी साधन प्रदेशभित्र सरुवा दर्ता गर्दा त्यस्तो सरुवा दर्ता शुल्क पचास प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

२१८. आगामी आर्थिक वर्षमा कृषि, उद्योग र सेवा क्षेत्रको योगदान बढ्ने, पुँजीगत खर्च अभिवृद्धि हुने, पूर्वाधार निर्माणको कार्यले गति लिने तथा कोभिड-१९ महामारीको असर कम हुँदै जाँदा समग्र आर्थिक गतिविधिहरू बढोत्तरी भई ७.५ प्रतिशत आर्थिक वृद्धि हाँसिल हुने अपेक्षा गरेको छु।

२१९. मैले प्रस्तुत गरेको यस बजेटको कार्यान्वयनबाट नेपाली जनताका संविधान प्रदत्त मौलिक हक र अधिकारको सुनिश्चित हुँदै जाने, आधारभूत पूर्वाधार निर्माण हुने, बहुआयामिक गरिबीमा कमी आउने, खर्च प्रणालीमा सुधार भई वित्तीय अनुशासन कायम हुने, कर्णाली प्रदेशको आर्थिक, सामाजिक, मानवीय लगायत समग्र विकास र सार्वजनिक सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता एवम् गुणस्तर अभिवृद्धि हुने, आम नागरिकले आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रमा सकारात्मक परिवर्तनको अनुभूति हुने विश्वास लिएको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

२२०. यो बजेट तर्जुमाको लागि मार्गदर्शन गर्नुहुने माननीय कर्णाली प्रदेशका प्रदेश प्रमुख, माननीय मुख्यमन्त्री, प्रदेश सभाका माननीय सभामुख, माननीय उपसभामुख प्रति हार्दिक सम्मान र आभार व्यक्त गर्दछु।

२२१. बजेटका सिद्धान्त, उद्देश्य, प्राथमिकता र प्रमुख नीतिहरूमा व्यापक छलफल गरी महत्त्वपूर्ण सुझाव प्रदान गर्नुहुने प्रमुख प्रतिपक्ष दलका नेता, प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।

२२२. यस बजेट तर्जुमाका क्रममा महत्वपूर्ण सल्लाह सुझाव दिनु हुने प्रदेशका पूर्व आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रीहरू, राजनीतिक दलका नेताहरू, प्रदेश सभाका समितिहरू, कर्णाली प्रदेश योजना आयोग, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयका पूर्व सचिवहरू, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि, राष्ट्रसेवक, निजी क्षेत्र, उद्योगी, व्यवसायी, सहकारी क्षेत्र, नागरिक समाज, विकास साझेदार, सञ्चार जगत् लगायत सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

२२३. बजेट तर्जुमाका क्रममा सबै महानुभावहरुबाट प्राप्त सहयोग बजेट कार्यान्वयनमा समेत रहने विश्वास लिएको छु।

धन्यवाद।

आय व्ययको विवरण
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - १
(रु.हजारमा)

विवरण	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य			
			रकम	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
१ राजस्व (२+३+४)	**१७,७५,४४,५१.२**	**१७,५६,९२,९१**	**१४,३७,३२,३०**	**१४,३७,३२,३०**	**०**	**०**
२ कर	६,३७,७६,५३	७,६२,२४,१३	९,१५,०३,२९	९,१५,०३,२९	०	०
३ अन्य राजस्व	२१,९९,६०.२	२९,२६,२७	५०,३६,०४	५०,३६,०४	०	०
४ विविध प्राप्ति	११,१५,६८,३८	९,६५,४२,५१	४,७१,९२,९७	४,७१,९२,९७	०	०
५ राजस्व बाँडफाँटमार्फत	**०**	**८,५०,५४**	**०**	**०**	**०**	**०**
६ प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला हुने(१-५)	**१७,७५,४४,५१.२**	**१७,४८,४२,३७**	**१४,३७,३२,३०**	**१४,३७,३२,३०**	**०**	**०**
७ वित्तीय हस्तान्तरण अनुदान	**१३,८३,२३,८०**	**१५,२२,३७,२६**	**१८,३३,५१,०५**	**०**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**
८ प्रदेश सरकारको राजस्व र अनुदान (६+७)	**३१,५८,६८,३१.२**	**३२,७०,७९,६३**	**३२,७०,८३,३५**	**१४,३७,३२,३०**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**
९ खर्च (१०+११+१२)	**२२,०४,१९,७४**	**२८,१५,४६,३५**	**३२,६१,६१,६३**	**१४,२८,१०,५८**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**
१० चालु	५,७२,७५,१६	९,१९,४२,२३	९,१६,९९,१०	६,७२,२३,१८	२,०१,८८,८८	४२,८७,०४
११ पुँजीगत	१३,५७,२९,४९	१६,२४,०४,४९	१९,४३,०५,२४	४,५८,२०,११	१४,६५,७९,१३	१९,०६,००
१२ वित्तीय हस्तान्तरण	२,७४,१५,०९	२,७१,९९,६३	४,०१,५७,२९	२,९७,६७,२९	१,०३,९०,००	०
१३ बजेट बचत(-) न्यून(+) (९-८)	**-९,५४,४८,५७.२**	**-४,५५,३३,२८**	**-९,२१,७२**	**-९,२१,७२**	**०**	**०**
१४ वित्तीय व्यवस्था	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
१५ बजेट बचत(-) न्यून (+) (१३+१४)	**-९,५४,४८,५७.२**	**-४,६३,८३,८२**	**-९,२१,७२**	**-९,२१,७२**	**०**	**०**
१६ कुल आम्दानी	**३१,५८,६८,३१.२**	**३२,७९,३०,१७**	**३२,७०,८३,३५**	**१४,३७,३२,३०**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**
१७ कुल खर्च	**२२,०४,१९,७४**	**२८,१५,४६,३५**	**३२,६१,६१,६३**	**१४,२८,१०,५८**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**

राजस्व तथा अनुदान प्राप्तिको अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - २
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	वर्तमान स्रोतबाट	कर परिवर्तन तथा प्रशासनिक सुधारबाट
कर	**६,३७,७६,५३**	**७,६२,२४,१३**	**९,१५,०३,२९**	**९,१५,०३,२९**	**०**
सम्पत्ति कर	**१,९१,८९**	**१२,३२,००**	**१२,५०,१४**	**१२,५०,१४**	**०**
घरजग्गा रजिष्टेशन दस्तुर	**१,९१,८९**	**१२,३२,००**	**१२,५०,१४**	**१२,५०,१४**	**०**
घरजग्गा रजिष्टेशन दस्तुर	१,९१,८९	१२,३२,००	१२,५०,१४	१२,५०,१४	०
वस्तु तथा सेवामा आधारित कर	**६,३५,५९,४१**	**७,४९,६३,८८**	**९,०२,२२,०७**	**९,०२,२२,०७**	**०**
पुर्वाधार सेवाको उपयोग तथा सवारी साधनमा लाग्ने कर	**४,५८**	**१,८८**	**२,०७**	**२,०७**	**०**
सवारी साधन कर (सवारी दर्ता, वार्षिक सवारी कर तथा पटके सवारी कर)	२,८६	१,८८	२,०७	२,०७	०
पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	१,७२	०	०	०	०
बाँडफाँडहुने कर, रजिष्ट्रेशन शुल्क तथा अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
सवारी साधन कर	०	०	०	०	०
अन्य बाँडफाँड हुने राजश्व	**६,३५,५४,८३**	**७,४९,६२,००**	**९,०२,२०,००**	**९,०२,२०,००**	**०**
अन्य बाँडफाँड हुने राजश्व संकलन	६,३५,५४,८३	७,४९,६२,००	९,०२,२०,००	९,०२,२०,००	०
अन्य कर	**२५,२३**	**२८,२५**	**३१,०८**	**३१,०८**	**०**
व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	**२५,२३**	**२८,२५**	**३१,०८**	**३१,०८**	**०**
व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	२५,२३	२८,२५	३१,०८	३१,०८	०
अनुदान	**१३,८३,२३,८०**	**१५,२२,३७,२६**	**१८,३२,६६,०४**	**१८,३२,६६,०४**	**०**
द्विपक्षीय वैदेशिक अनुदान	**१,७६,१५**	**२,०९,५५**	**२,०५,०४**	**२,०५,०४**	**०**
द्विपक्षीय वैदेशिक चालु अनुदान	**१,७६,१५**	**२,०९,५५**	**२,०५,०४**	**२,०५,०४**	**०**
द्विपक्षीय वैदेशिक चालु अनुदान	१,७६,१५	२,०९,५५	२,०५,०४	२,०५,०४	०
अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	**१३,८१,४७,६५**	**१५,२०,२७,७१**	**१८,३०,६१,००**	**१८,३०,६१,००**	**०**
अन्तरसरकारी अनुदान	**१३,८१,४७,६५**	**१५,२०,२७,७१**	**१८,३०,६१,००**	**१८,३०,६१,००**	**०**
समानिकरण अनुदान	९,६३,२९,००	१०,१४,२१,००	१०,७२,६४,००	१०,७२,६४,००	०
शसर्त अनुदान चालु	१,८५,००,००	१,९५,०१,००	१,९३,२९,००	१,९३,२९,००	०
शसर्त अनुदान पुँजीगत	२,०३,७६,००	१,६८,५०,७१	३,७६,३८,००	३,७६,३८,००	०
विषेश अनुदान	१९,६५,१४	६१,३०,००	६६,८०,००	६६,८०,००	०
समपुरक अनुदान पुँजीगत	९,७७,५१	८१,२५,००	१,२१,५०,००	१,२१,५०,००	०
अन्य राजस्व	**२१,९९,६०.२**	**२९,२६,२७**	**५०,३६,०४**	**५०,३६,०४**	**०**
सम्पत्तिबाट प्राप्त आय	**८,९७,४७**	**१३,८७,२८**	**१५,६३,२३**	**१५,६३,२३**	**०**
भाडा र रोयल्टी	**९४,००**	**१,५५,२८**	**१,७०,८१**	**१,७०,८१**	**०**
बाँडफाँड भई प्राप्त दहत्तर बहत्तरको विक्रिबाट प्राप्त हुने आय	९४,००	१,५५,२८	१,७०,८१	१,७०,८१	०
राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त आय	**८,०३,४४**	**१२,३२,००**	**१३,८२,५८**	**१३,८२,५८**	**०**
सवारी साधन कर	८,०३,४४	१२,३२,००	१३,८२,५८	१३,८२,५८	०
अन्य शुल्क	**३**	**०**	**९,८४**	**९,८४**	**०**
पर्यटन शुल्क	३	०	९,८४	९,८४	०
वस्तु तथा सेवा विक्रिबाट प्राप्त रकम	**१२,०८,७३.२**	**१३,३२,७९**	**२३,९५,४५**	**२३,९५,४५**	**०**
वस्तु तथा सेवा विक्रिबाट प्राप्त रकम	**१९,८१.२**	**२५,९७**	**२८,५७**	**२८,५७**	**०**
कृषि उत्पादनको विक्रीबाट प्राप्त रकम	७,८२	१२,७२	१३,९९	१३,९९	०
सरकारी सम्पतीको विक्रीबाट प्राप्त रकम	५,३७	६,००	६,६०	६,६०	०

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	वर्तमान स्रोतबाट	कर परिवर्तन तथा प्रशासनिक सुधारबाट
अन्य विक्रीबाट प्राप्त रकम	६,५९	७,२५	७,९८	७,९८	०
अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	३.२	०	०	०	०
प्रशासनिक सेवा शुल्क	**३,०९,००**	**३,९७,८२**	**१३,६६,९८**	**१३,६६,९८**	**०**
शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	०	५,२८	५,८१	५,८१	०
परीक्षा शुल्क	१,४६	४८,५४	९,८२,७७	९,८२,७७	०
यातायात क्षेत्रको आम्दानी	८५,९६	१,१२,००	१,२३,२०	१,२३,२०	०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	२,२१,५८	२,३२,००	२,५५,२०	२,५५,२०	०
अन्य प्रशासनिक दस्तुरहरु	**६,००,०२**	**६,२९,००**	**६,९१,९०**	**६,९१,९०**	**०**
व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२,६२,२७	२,७४,००	३,०१,४०	३,०१,४०	०
रेडियो/ एफ.एम.सञ्चालन दस्तुर	६,१५	३,००	३,३०	३,३०	०
चालक अनुमति पत्र, सवारी दर्ता किताब (Blue book) सम्बन्धी दस्तुर	३,३१,६०	३,५२,००	३,८७,२०	३,८७,२०	०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	**२,७९,९०**	**२,८०,००**	**३,०८,००**	**३,०८,००**	**०**
वन क्षेत्रको अन्य आय	२,७९,९०	२,८०,००	३,०८,००	३,०८,००	०
दण्ड जरिवाना र जफत	**८७,९५**	**२,००,२०**	**२,२०,२२**	**२,२०,२२**	**०**
दण्ड,जरिवाना र जफत	**८७,९५**	**२,००,२०**	**२,२०,२२**	**२,२०,२२**	**०**
न्यायिक दण्ड,जरिवाना र जफत	१६	२०	२२	२२	०
प्रशासनिक दण्ड,जरिवाना र जफत	७७,५८	१,८८,००	२,०६,८०	२,०६,८०	०
धरौटी सदरस्याहा	१०,२१	१२,००	१३,२०	१३,२०	०
विविध राजस्व	**५,४५**	**६,००**	**८,५७,१४**	**८,५७,१४**	**०**
अन्य राजस्व	**५,४५**	**६,००**	**८,५७,१४**	**८,५७,१४**	**०**
अन्य राजस्व	५,४५	६,००	८,५७,१४	८,५७,१४	०
विविध प्राप्ति	**११,१५,६८,३८**	**९,६५,४२,५१**	**४,७१,९२,९७**	**४,७१,९२,९७**	**०**
विविध प्राप्ति	**११,१५,६८,३८**	**९,६५,४२,५१**	**४,७१,९२,९७**	**४,७१,९२,९७**	**०**
विविध प्राप्ति	**१९,४२,३८**	**१०,९३,९३**	**१६,४७,१२**	**१६,४७,१२**	**०**
बेरूजू	७,२७,२७	४,९८,८८	९,९२,६६	९,९२,६६	०
निकासा फिर्ता	७,७५,४६	२,१४,१८	२,३५,६०	२,३५,६०	०
अनुदान फिर्ता	४,३९,६५	३,८०,८७	४,१८,८६	४,१८,८६	०
नगद तथा मौज्दात	**१०,९६,२६,००**	**९,५४,४८,५८**	**४,५५,४५,८५**	**४,५५,४५,८५**	**०**
गत वर्षको नगद मौज्दात	१०,९६,२६,००	९,५४,४८,५८	४,५५,४५,८५	४,५५,४५,८५	०
जम्मा (राजस्व / प्राप्ति)	**३१,५८,६८,३१.२**	**३२,७९,३०,१७**	**३२,६९,९८,३४**	**३२,६९,९८,३४**	**०**
राजस्व बाँडफाँट	**०**	**०**	**०**		
प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला हुने राजस्व	**३१,५८,६८,३१.२**	**३२,७९,३०,१७**	**३२,६९,९८,३४**	**३२,६९,९८,३४**	**०**

कार्यगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ३
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७९/८० को लक्ष्य			कुल अनुमानको प्रतिशत
	जम्मा	प्रदेश	स्थानीय तह	
सामान्य सार्वजनिक सेवा	**७,७४,२४,५४**	**४,९४,७७,४५**	**२,७९,४७,०९**	**२३.७४**
कार्यकारी र विधायिकाको निकाय, वित्तिय र वैदेशिक मामिला	३,८३,५९,८१	३,८३,५९,८१	०	
सामान्य सेवा	१,९४,२९,९९	७७,७३,६४	१,१६,५६,३५	
सामान्य अनुसन्धान तथा विकास सेवा	३३,२८,००	३३,२८,००	०	
अन्य सामान्य सेवा	१६,००	१६,००	०	
विभिन्न तहका सरकारहरु बीच हुने सामान्य प्रकृतिको हस्तान्तरण	१,६२,९०,७४	०	१,६२,९०,७४	
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	**३१,५१,२९**	**३१,५१,२९**	**०**	**०.९७**
न्यायालय	१,८२,३६	१,८२,३६	०	
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	२९,६८,९३	२९,६८,९३	०	
आर्थिक मामिला	**७,८२,८५,८२**	**७,८२,४८,८२**	**३७,००**	**२४.००**
कृषि, वन , मत्स्यपालन तथा सिंचाइ	३,९२,४०,०४	३,९२,१८,०४	२२,००	
इन्धन तथा उर्जा	१,००,००	१,००,००	०	
खानी , उत्पादन तथा निर्माण	१,६०,००,००	१,६०,००,००	०	
यातायात	१,६१,६३,१६	१,६१,६३,१६	०	
अन्य उद्योगहरु	४१,१७,६२	४१,०२,६२	१५,००	
आर्थिक मामीला - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	२६,६५,००	२६,६५,००	०	
वातावरण संरक्षण	**८५,७८,७४**	**८५,७८,७४**	**०**	**२.६३**
जैविक विविधता र भू-संरक्षण	७८,८२,७४	७८,८२,७४	०	
अनुसन्धान तथा विकास पर्यावरण संरक्षण	३,४६,००	३,४६,००	०	
वातावरण संरक्षण - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	३,५०,००	३,५०,००	०	
आवास तथा सामुदायिक सुविधा	**८,७४,८७,४२**	**८,७४,८६,४२**	**१,००**	**२६.८२**
आवास विकास	६६,४०,००	६६,४०,००	०	
खानेपानी	२,१६,४१,००	२,१६,४०,००	१,००	
सडक विद्युतीकरण	५,६१,३४,८२	५,६१,३४,८२	०	
आवास तथा सामुदायिक सुविधा - अन्यत्र उल्लेख नभएको	३०,७१,६०	३०,७१,६०	०	
स्वास्थ्य	**२,७१,६९,८९**	**२,६४,०२,२९**	**७,६७,६०**	**८.३३**
औषधी उत्पादन,उपकरण तथा औजार	९,२६,००	९,२६,००	०	
वहिरंङ्ग सेवा	११,०६,००	११,०६,००	०	
अस्पताल सेवा	७३,२३,८९	७३,२३,८९	०	
सार्वजनिक स्वास्थ्य सेवा	४३,५२,४६	३५,८४,८६	७,६७,६०	
अनुसन्धान सेवा	१,०१,८०,४६	१,०१,८०,४६	०	
स्वास्थ्य - अन्यत्र वर्गिकृत नभएको	३२,८१,०८	३२,८१,०८	०	
मनोरंजन,संस्कृति तथा धर्म	**१,१६,३०,२५**	**१,१२,२४,२५**	**४,०६,००**	**३.५७**
मनोरंजनात्मक र खेलकुद सेवाहरु	७१,५१,८६	७१,५१,८६	०	
सांस्कृतिक सेवा	१,६५,६४	१,६५,६४	०	
अनुसन्धान तथा विकास, संस्कृतिक र धार्मिक	४३,१२,७५	३९,०६,७५	४,०६,००	
शिक्षा	**८७,२४,४८**	**८७,२४,४८**	**०**	**२.६७**
तहमा वर्गिकृत नहुने शिक्षा (अनौपचारिक शिक्षा)	६६,१०,६९	६६,१०,६९	०	

शीर्षक	२०७९/८० को लक्ष्य			कुल अनुमानको प्रतिशत
	जम्मा	प्रदेश	स्थानीय तह	
शिक्षाको लागि सहायक सेवाहरु	२१,१३,७९	२१,१३,७९	०	
सामाजिक सुरक्षा	**२,३७,०९,२०**	**१,२७,१०,६०**	**१,०९,९८,६०**	**७.२७**
बेरोजगार	२,३७,०९,२०	१,२७,१०,६०	१,०९,९८,६०	
कुल जम्मा	**३२,६१,६१,६३**	**२८,६०,०४,३४**	**४,०१,५७,२९**	**१००**

मन्त्रालयगत व्यय अनुमान (वित्तीय व्यवस्था सहित)

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ४
(रु.हजारमा)

निकाय		कुल जम्मा	प्रदेश			स्थानीय तह	कुल अनुमानको प्रतिशत
			जम्मा	चालु/पुँजीगत	वित्तीय		
२०२	प्रदेश व्यवस्थापिका	१७,१९,७९	१७,१९,७९	१७,१९,७९	०	०	०.५३
२१०	प्रदेश लोक सेवा आयोग	११,४२,६८	११,४२,६८	११,४२,६८	०	०	०.३५
२१६	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१,८२,३६	१,८२,३६	१,८२,३६	०	०	०.०६
३०१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१,७७,३४,५९	६७,३५,९९	६७,३५,९९	०	१,०९,९८,६०	५.४४
३०५	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१,३७,५३,३०	२०,९६,९५	२०,९६,९५	०	१,१६,५६,३५	४.२२
३०७	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२,१७,९५,०१	२,१३,७४,०१	२,१३,७४,०१	०	४,२१,००	६.६८
३०८	जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय	३,७९,३३,००	३,७९,३२,००	३,७९,३२,००	०	१,००	११.६३
३१२	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२,३८,४८,००	२,३८,२६,००	२,३८,२६,००	०	२२,००	७.३१
३१४	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	२९,६८,९३	२९,६८,९३	२९,६८,९३	०	०	०.९१
३३७	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१०,९२,०९,५८	१०,९२,०९,५८	१०,९२,०९,५८	०	०	३३.४८
३५०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	५,९७,१९,००	५,८९,५१,४०	५,८९,५१,४०	०	७,६७,६०	१८.३१
३९१	कर्णाली प्रदेश योजना आयोग	३,६४,६५	३,६४,६५	३,६४,६५	०	०	०.११
५०१	अर्थ - वित्तीय व्यवस्था	२५,००,००	२५,००,००	२५,००,००	०	०	०.७७
६०२	अर्थ - विविध	१,७०,००,००	१,७०,००,००	१,७०,००,००	०	०	५.२१
८०१	स्थानीय तह	१,६२,९०,७४	०	०	०	१,६२,९०,७४	४.९९
	कुल जम्मा	**३२,६१,६१,६३**	**२८,६०,०४,३४**	**२८,६०,०४,३४**	**०**	**४,०१,५७,२९**	**१००**

खर्च शीर्षकगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ५
(रु.हजारमा)

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
चालु		९,६९,९०,४७	३,४८,६५,९२	१३,१८,५६,३९
२११००	**पारिश्रमिक / सुविधा**	**२,३२,७०,१३**	**१६,७४,४२**	**२,४९,४४,५५**
२११११	पारिश्रमिक कर्मचारी	१,६८,६६,७९	११,६२,५७	१,८०,२९,३६
२११११२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	५,८५,०८	०	५,८५,०८
२११२१	पोशाक	३,२८,४०	१,६८,५५	४,९६,९५
२११२२	खाद्यान्न	४,१४,९५	१,५१,४६	५,६६,४१
२११२३	औषधी उपचार खर्च	६,००	०	६,००
२११३१	स्थानीय भत्ता	१२,६८,७४	१,०२,९१	१३,७१,६५
२११३२	महंगी भत्ता	६,७६,१०	३७,९२	७,१४,०२
२११३४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	९६,२१	१३,३६	१,०९,५७
२११३५	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२५,७१,६९	०	२५,७१,६९
२११३९	अन्य भत्ता	१,३९,४३	१,९५	१,४१,३८
२११४१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	४९,१५	०	४९,१५
२११४२	पदाधिकारी अन्य सुविधा	२,४६,४५	०	२,४६,४५
२११४९	पदाधिकारी अन्य भत्ता	२१,१४	३५,७०	५६,८४
२१२००	**कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च**	**९९,१९**	**०**	**९९,१९**
२१२१२	योगदानमा आधारित निवृतभरण तथा उपदान कोष खर्च	१७,१०	०	१७,१०
२१२१३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	८२,०९	०	८२,०९
२२१००	**सेवा महसुल**	**८,९३,९९**	**३५,९६**	**९,२९,९५**
२२१११	पानी तथा विजुली	५,४२,१८	१६,९२	५,५९,१०
२२११२	संचार महसुल	३,५१,८१	१९,०४	३,७०,८५
२२२००	**पूँजीगत सम्पत्तिको संचालन र सम्भार खर्च**	**१६,८५,९०**	**१,३१,८७**	**१८,१७,७७**
२२२११	इन्धन (पदाधिकारी)	९४,९९	०	९४,९९
२२२१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	५,४१,८३	२१,२२	५,६३,०५
२२२१३	सवारी साधन मर्मत खर्च	५,१८,४७	१४,४०	५,३२,८७
२२२१४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	१,४२,८०	५,७५	१,४८,५५
२२२२१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	२,२५,८५	११,५०	२,३७,३५
२२२३१	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	१,२७,७६	७०,००	१,९७,७६
२२२९१	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	३४,२०	९,००	४३,२०
२२३००	**कार्यालय सामान तथा सेवाहरू**	**११,२४,८५**	**१,६५,६१**	**१२,९०,४६**
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	५,७८,७०	२९,४०	६,०८,१०
२२३१२	पशुपंक्षीहरूको आहार	२,४०	५,४०	७,८०
२२३१३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२८,५४	८९,०६	१,१७,६०
२२३१४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,१२,६३	५,२५	१,१७,८८
२२३१५	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	३,१२,४८	२०,४०	३,३२,८८
२२३१९	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	९०,१०	१६,१०	१,०६,२०
२२४००	**सेवा तथा परामर्श खर्च**	**२७,१४,९४**	**६,८९,०१**	**३४,०३,९५**
२२४११	सेवा र परामर्श खर्च	४,१९,६४	०	४,१९,६४
२२४१२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	४२,२४	१,७५	४३,९९
२२४१३	करार सेवा शुल्क	२२,१५,८४	१,९२,७६	२४,०८,६०

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
२२४१९	अन्य सेवा शुल्क	३७,२२	४,९४,५०	५,३१,७२
२२५००	**कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू**	**१,७२,३१,८१**	**१,९०,०२,९७**	**३,६२,३४,७८**
२२५११	कर्मचारी तालिम खर्च	२,६५,९१	३,०१,६८	५,६७,५९
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१४,६४,१९	५,६२,२०	२०,२६,३९
२२५२१	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	४६,५०	२,००	४८,५०
२२५२२	कार्यक्रम खर्च	१,५३,६६,४८	१,८१,०४,०९	३,३४,७०,५७
२२५२९	विविध कार्यक्रम खर्च	८८,७३	३३,००	१,२१,७३
२२६००	**अनुगमन,मूल्यांकन र भ्रमण खर्च**	**११,३७,१०**	**९३,५०**	**१२,३०,६०**
२२६११	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	६,२८,६४	७५,३६	७,०४,००
२२६१२	भ्रमण खर्च	४,३५,४२	१८,१४	४,५३,५६
२२६१३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	७३,०४	०	७३,०४
२२७००	**विविध खर्च**	**७,९३,९०**	**२२,६५**	**८,१६,५५**
२२७११	विविध खर्च	७,९३,९०	२२,६५	८,१६,५५
२५२००	**व्यवसायहरूलाई सहायता**	**८,०९,०१**	**१६,९०,९९**	**२५,००,००**
२५२२१	वित्तीय व्यवसायहरूलाई चालु सहायता	८,०९,०१	१६,९०,९९	२५,००,००
२६३००	**अन्य तहका सरकारहरूलाई अनुदान**	**२,९७,६७,२९**	**१,०३,९०,००**	**४,०१,५७,२९**
२६३३१	समानिकरण अनुदान	८०,००,००	०	८०,००,००
२६३३२	सशर्त अनुदान	१,३५,९६,५५	१,०३,९०,००	२,३९,८६,५५
२६३३३	विषेश अनुदान	३०,५०,३२	०	३०,५०,३२
२६३३४	समपुरक अनुदान	५१,२०,४२	०	५१,२०,४२
२६४००	**सामाजिक सेवा अनुदान**	**२४,७९,५०**	**३,५९,००**	**२८,३८,५०**
२६४११	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई निःशर्त चालु अनुदान	३२,००	०	३२,००
२६४१२	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	५,००	०	५,००
२६४१३	अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	२३,६८,५०	१,४५,००	२५,१३,५०
२६४२३	अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	७४,००	२,१४,००	२,८८,००
२७१००	**सामाजिक सुरक्षा**	**१,९६,१९**	**७,००**	**२,०३,१९**
२७१११	सामाजिक सुरक्षा	१,९६,१९	०	१,९६,१९
२७११२	अन्य सामाजिक सुरक्षा	०	७,००	७,००
२७२००	**सामाजिक सहायता**	**२१,१५,३०**	**५,७२,५८**	**२६,८७,८८**
२७२११	छात्रवृत्ति	१,४५,००	२,९२,८०	४,३७,८०
२७२१२	उद्दार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	१३,८५,००	२,००,००	१५,८५,००
२७२१३	औषधी खरिद खर्च	५,८५,३०	७९,७८	६,६५,०८
२८१००	**सम्पत्ति सम्बन्धी खर्च**	**६,७१,३७**	**३०,३६**	**७,०१,७३**
२८१४१	जग्गाको भाडा	७,००	०	७,००
२८१४२	घर भाडा	६,१७,१७	३०,३६	६,४७,५३
२८१४३	सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	३३,१०	०	३३,१०
२८१४९	अन्य भाडा	१४,१०	०	१४,१०
२८९००	**भैपरी आउने चालु खर्च**	**१,२०,००,००**	**०**	**१,२०,००,००**
२८९११	भैपरी आउने चालु खर्च	१,२०,००,००	०	१,२०,००,००
पुँजीगत		**४,५८,२०,११**	**१४,८४,८५,१३**	**१९,४३,०५,२४**
३११००	**स्थिर सम्पत्ति प्राप्ति खर्च**	**४,०८,२०,११**	**१३,७२,८५,१३**	**१७,८१,०५,२४**
३१११११	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	८०,००	०	८०,००
३१११२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१९,९१,३०	२,२१,४४,१०	२,४१,३५,४०
३१११३	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	६०,००	६०,००

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
३१११४	जग्गा विकास कार्य	२०,००	०	२०,००
३११२१	सवारी साधन	१,८३,२२	१,३५,००	३,१८,२२
३११२२	मेशिनरी तथा औजार	१४,३१,२०	२१,६४,०२	३५,९५,२२
३११२३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	२,६२,५०	२,५१,५५	५,१४,०५
३११३१	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	४,१०,००	१०,००	४,२०,००
३११३४	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	२४,००	१०,००	३४,००
३११३५	पूँजीगत परामर्श खर्च	०	५०,००	५०,००
३११५१	सडक तथा पूल निर्माण	४५,२९,००	७,०९,४४,७०	७,५४,७३,७०
३११५३	विद्युत संरचना निर्माण	२१,६४,५०	१३,७०,००	३५,३४,५०
३११५४	तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	४९,९३,५५	२४,४०,००	७४,३३,५५
३११५५	सिंचाइ संरचना निर्माण	१,२४,५६,५०	४८,०४,११	१,७२,६०,६१
३११५६	खानेपानी संरचना निर्माण	७२,९२,००	६६,१२,००	१,३९,०४,००
३११५७	वन तथा वातावरण संरक्षण	४,५६,८५	१६,८६,९०	२१,४३,७५
३११५९	अन्य सार्वजनिक निर्माण	३१,९२,५०	१,४०,३३,२५	१,७२,२५,७५
३११६१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	३,८०,४०	८,२९,५०	१२,०९,९०
३११७१	पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	५,९२,५९	८४,९९,००	९०,९१,५९
३११७२	पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	३,६०,००	१२,४१,००	१६,०१,००
३१५००	**भैपरी आउने पूँजीगत**	**५०,००,००**	**१,१२,००,००**	**१,६२,००,००**
३१५११	भैपरी आउने पूँजीगत	५०,००,००	१,१२,००,००	१,६२,००,००
	कुल जम्मा	**१४,२८,१०,५८**	**१८,३३,५१,०५**	**३२,६१,६१,६३**

साधारण र विकासगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ६
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७८/७९ को विनियोजन	२०७९/८० को विनियोजन	वृद्धि प्रतिशत
साधारण	**०**	**१२,६४,४७,९७**	**१००**
१ प्रतिवद्ध खर्च- तलव, निवृत्तभरण, सामाजिक सुरक्षा समेत	०	२,५३,२१,०५	१००
२ संचालन तथा कार्यक्रम खर्च	०	६,३५,३९,५५	१००
३ सशर्त चालु अनुदान	०	२५,५०,५०	१००
४ वित्तीय हस्तान्तरण समानीकरण अनुदान	०	८०,००,००	१००
५ वित्तीय हस्तान्तरुण सशर्त अनुदान	०	२,३९,८६,५५	१००
६ वित्तीय हस्तान्तरण विशेष अनुदान	०	३०,५०,३२	१००
विकास	**०**	**१९,९७,१३,६६**	**१००**
७ पुँजीगत खर्च	०	१९,४३,०५,२४	१००
८ सशर्त पुँजीगत अनुदान	०	२,८८,००	१००
१२ वित्तीय हस्तान्तरण समपुरक	०	५१,२०,४२	१००
कुल जम्मा	**०**	**३२,६१,६१,६३**	**१००**

नोटः-विशेष अनुदान २०७८।७९ देखि साधारण र विकास गरि छुट्याइएको ।

खर्च शीर्षकगत व्यय अनुमान (वित्तीय व्यवस्था सहित)

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ७
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
चालु	८,४६,९०,२५	११,९१,४१,८६	१३,१८,५६,३९	९,६९,९०,४७	३,०५,७८,८८	४२,८७,०४
२१००० पारिश्रमिक / सुविधा	**१,३३,०४,६४**	**१,७७,८४,२६**	**२,५०,४३,७४**	**२,३३,६९,३२**	**१४,१७,४२**	**२,५७,००**
२११०० पारिश्रमिक / सुविधा	**१,३३,०४,४६**	**१,७७,१२,२८**	**२,४९,४४,५५**	**२,३२,७०,१३**	**१४,१७,४२**	**२,५७,००**
२१११० नगदमा दिइने पारिश्रमिक र सुविधा	**९१,९८,५६**	**१,२७,१४,८८**	**१,८६,१४,४४**	**१,७४,५१,८७**	**११,६२,५७**	**०**
२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	८७,९६,४७	१,२३,०२,०७	१,८०,२९,३६	१,६८,६६,७९	११,६२,५७	०
२१११२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	४,०२,०९	४,१२,८१	५,८५,०८	५,८५,०८	०	०
२११२० जिन्सी वा जिन्सी वापत कर्मचारी दिइने पारिश्रमिक सुविधा	**५,७३,१०**	**७,१९,६८**	**१०,६९,३६**	**७,४९,३५**	**६७,०१**	**२,५३,००**
२११२१ पोशाक	२,२४,८८	३,८२,६४	४,९६,९५	३,२८,४०	१८,५५	१,५०,००
२११२२ खाद्यान्न	३,४८,२२	३,३४,२४	५,६६,४१	४,१४,९५	४८,४६	१,०३,००
२११२३ औषधी उपचार खर्च	०	२,८०	६,००	६,००	०	०
२११३० कर्मचारी भत्ता	**३२,९५,३७**	**४०,४०,५४**	**४९,०८,३१**	**४७,५२,१७**	**१,५२,१४**	**४,००**
२११३१ स्थानीय भत्ता	७,५३,१२	१०,१८,५६	१३,७१,६५	१२,६८,७४	१,०२,९१	०
२११३२ महंगी भत्ता	३,८२,४४	५,६६,९९	७,१४,०२	६,७६,१०	३७,९२	०
२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	२६,७६	९१,७७	१,०९,५७	९६,२१	९,३६	४,००
२११३५ कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	१३,८९,९२	१९,९९,५४	२५,७१,६९	२५,७१,६९	०	०
२११३९ अन्य भत्ता	७,४३,१३	३,६३,६८	१,४१,३८	१,३९,४३	१,९५	०
२११४० पदाधिकारी भत्ता तथा अन्य सुविधा	**२,३७,४३**	**२,३७,१८**	**३,५२,४४**	**३,१६,७४**	**३५,७०**	**०**
२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	१९,२७	२९,२७	४९,१५	४९,१५	०	०
२११४२ पदाधिकारी अन्य सुविधा	२,१०,१५	१,७३,४१	२,४६,४५	२,४६,४५	०	०
२११४९ पदाधिकारी अन्य भत्ता	८,०१	३४,५०	५६,८४	२१,१४	३५,७०	०
२१२०० कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	**१८**	**७१,९८**	**९९,१९**	**९९,१९**	**०**	**०**
२१२१० कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	**१८**	**७१,९८**	**९९,१९**	**९९,१९**	**०**	**०**
२१२१२ योगदानमा आधारित निवृतभरण तथा उपदान कोष खर्च	०	१२,५३	१७,१०	१७,१०	०	०
२१२१३ योगदानमा आधारित वीमा कोष खर्च	१८	५९,४५	८२,०९	८२,०९	०	०
२२००० मालसामान तथा सेवाको उपयोग	**३,६७,२८,०९**	**५,९३,९०,३५**	**४,५७,२४,०६**	**२,५५,८२,४९**	**१,६१,११,५३**	**४०,३०,०४**
२२१०० सेवा महसुल	**५,१०,६३**	**६,५९,२२**	**९,२९,९५**	**८,९३,९९**	**२१,८६**	**१४,१०**
२२११० सेवा महसुल	**५,१०,६३**	**६,५९,२२**	**९,२९,९५**	**८,९३,९९**	**२१,८६**	**१४,१०**
२२१११ पानी तथा बिजुली	२,९६,३२	३,६३,५२	५,५९,१०	५,४२,१८	११,५२	५,४०
२२११२ संचार महसुल	२,१४,३१	२,९५,७०	३,७०,८५	३,५१,८१	१०,३४	८,७०
२२२०० पूँजीगत सम्पत्तिको संचालन र सम्भार खर्च	**१०,६९,८४**	**१६,१४,८९**	**१८,१७,७७**	**१६,८५,९०**	**१,००,६२**	**३१,२५**
२२२१० सवारी साधनको संचालन तथा सम्भार खर्च	**८,६८,०८**	**९,६२,७७**	**१३,३९,४६**	**१२,९८,०९**	**२७,६२**	**१३,७५**
२२२११ इन्धन (पदाधिकारी)	४१,३०	४९,१४	९४,९९	९४,९९	०	०
२२२१२ इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	३,६७,८३	४,११,९०	५,६३,०५	५,४१,८३	१४,७२	६,५०
२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	३,९२,२१	४,०१,७०	५,३२,८७	५,१८,४७	८,४०	६,००
२२२१४ विमा तथा नवीकरण खर्च	६६,७४	१,००,०३	१,४८,५५	१,४२,८०	४,५०	१,२५
२२२२० मेशिनरी तथा औजार संचालन तथा सम्भार खर्च	**९५,२८**	**१,७२,१५**	**२,३७,३५**	**२,२५,८५**	**६,००**	**५,५०**

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
२२२२१ मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	९५,२८	१,७२,१५	२,३७,३५	२,२५,८५	६,००	५,५०
२२२३० निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको संभार खर्च	**८८,३९**	**४,४२,८३**	**१,९७,७६**	**१,२७,७६**	**६४,००**	**६,००**
२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	८८,३९	४,४२,८३	१,९७,७६	१,२७,७६	६४,००	६,००
२२२९० अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	**१८,०९**	**३७,१४**	**४३,२०**	**३४,२०**	**३,००**	**६,००**
२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१८,०९	३७,१४	४३,२०	३४,२०	३,००	६,००
२२३०० कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	**९,२६,६४**	**१०,१८,६५**	**१२,९०,४६**	**११,२४,८५**	**१,३९,१६**	**२६,४५**
२२३१० कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	**९,२६,६४**	**१०,१८,६५**	**१२,९०,४६**	**११,२४,८५**	**१,३९,१६**	**२६,४५**
२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री	५,८१,०९	५,३६,४५	६,०८,१०	५,७८,७०	१३,२०	१६,२०
२२३१२ पशुपंक्षीहरूको आहार	९,४६	१०,२४	७,८०	२,४०	५,४०	०
२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२५,८४	३५,२८	१,१७,६०	२८,५४	८९,०६	०
२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	५७,६७	७९,२२	१,१७,८८	१,१२,६३	४,५०	७५
२२३१५ पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	२,१४,५४	२,८०,२२	३,३२,८८	३,१२,४८	१४,४०	६,००
२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	३८,०४	७७,२४	१,०६,२०	९०,१०	१२,६०	३,५०
२२४०० सेवा तथा परामर्श खर्च	**२०,२९,११**	**२७,००,३१**	**३४,०३,९५**	**२७,१४,९४**	**६,७०,०१**	**१९,००**
२२४१० परामर्श तथा अन्य सेवा शुल्क	**२०,२९,११**	**२७,००,३१**	**३४,०३,९५**	**२७,१४,९४**	**६,७०,०१**	**१९,००**
२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	१,७७,२६	२,९३,२१	४,१९,६४	४,१९,६४	०	०
२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३४,२६	४१,६०	४३,९९	४२,२४	१,७५	०
२२४१३ करार सेवा शुल्क	१७,७७,१७	१९,१९,४२	२४,०८,६०	२२,१५,८४	१,८६,२६	६,५०
२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	४०,४२	४,४६,०८	५,३१,७२	३७,२२	४,८२,००	१२,५०
२२५०० कार्यक्रम सम्वन्धी खर्चहरू	**३,११,०५,८४**	**५,१६,९०,२२**	**३,६२,३४,७८**	**१,७२,३१,८१**	**१,५०,९५,६८**	**३९,०७,२९**
२२५१० तालिम तथा गोष्ठी	**१८,९२,००**	**२५,४९,५०**	**२५,९३,९८**	**१७,३०,१०**	**७,६७,५५**	**९६,३३**
२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	२,२५,८४	७,०५,४२	५,६७,५९	२,६५,९१	२,०६,५५	९५,१३
२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्वन्धी खर्च	१६,६६,१६	१८,४४,०८	२०,२६,३९	१४,६४,१९	५,६१,००	१,२०
२२५२० उत्पादन सामग्री, सेवा तथा अन्य कार्यक्रम खर्च	**२,९२,१३,८४**	**४,९१,४०,७२**	**३,३६,४०,८०**	**१,५५,०१,७१**	**१,४३,२८,१३**	**३८,१०,९६**
२२५२१ उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	२,७४,०८	३,८७,६०	४८,५०	४६,५०	२,००	०
२२५२२ कार्यक्रम खर्च	२,६७,३१,८९	४,६६,६६,२०	३,३४,७०,५७	१,५३,६६,४८	१,४२,९३,१३	३८,१०,९६
२२५२९ विविध कार्यक्रम खर्च	२२,०७,८७	२०,८६,९२	१,२१,७३	८८,७३	३३,००	०
२२६०० अनुगमन,मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	**८,०७,७१**	**१२,०१,०८**	**१२,३०,६०**	**११,३७,१०**	**७५,२०**	**१८,३०**
२२६१० अनुगमन,मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	**८,०७,७१**	**१२,०१,०८**	**१२,३०,६०**	**११,३७,१०**	**७५,२०**	**१८,३०**
२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	५,१८,९२	५,८८,७६	७,०४,००	६,२८,६४	६५,३६	१०,००
२२६१२ भ्रमण खर्च	२,२७,२३	५,६०,४८	४,५३,५६	४,३५,४२	९,८४	८,३०
२२६१३ विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि मण्डलको भ्रमण खर्च	६१,५६	४९,४४	७३,०४	७३,०४	०	०
२२६१९ अन्य भ्रमण खर्च	०	२,४०	०	०	०	०
२२७०० विविध खर्च	**२,७८,३२**	**५,०५,९८**	**८,१६,५५**	**७,९३,९०**	**९,००**	**१३,६५**
२२७१० विविध खर्च	**२,७८,३२**	**५,०५,९८**	**८,१६,५५**	**७,९३,९०**	**९,००**	**१३,६५**
२२७११ विविध खर्च	२,७८,३२	५,०५,९८	८,१६,५५	७,९३,९०	९,००	१३,६५

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
२५००० सहायता	**०**	**०**	**२५,००,००**	**८,०९,०१**	**१६,९०,९९**	**०**
२५२०० व्यवसायहरूलाई सहायता	**०**	**०**	**२५,००,००**	**८,०९,०१**	**१६,९०,९९**	**०**
२५२२० वित्तीय व्यवसायहरूलाई सहायता	**०**	**०**	**२५,००,००**	**८,०९,०१**	**१६,९०,९९**	**०**
२५२२१ वित्तीय व्यवसायहरूलाई चालु सहायता	०	०	२५,००,००	८,०९,०१	१६,९०,९९	०
२६००० अनुदान	**३,१३,६६,९६**	**३,००,६५,२३**	**४,२९,९५,७९**	**३,२२,४६,७९**	**१,०७,४९,००**	**०**
२६३०० अन्य तहका सरकारहरूलाई अनुदान	**२,७४,१५,०९**	**२,७१,९९,६३**	**४,०१,५७,२९**	**२,९७,६७,२९**	**१,०३,९०,००**	**०**
२६३३० आन्तरिक अनुदान	**२,७४,१५,०९**	**२,७१,९९,६३**	**४,०१,५७,२९**	**२,९७,६७,२९**	**१,०३,९०,००**	**०**
२६३३१ समानिकरण अनुदान	८०,००,१३	६३,९९,९९	८०,००,००	८०,००,००	०	०
२६३३२ सशर्त अनुदान	१,०१,९९,५२	१,०३,९९,६४	२,३९,८६,५५	१,३५,९६,५५	१,०३,९०,००	०
२६३३३ विषेश अनुदान	३३,९२,५६	२४,००,००	३०,५०,३२	३०,५०,३२	०	०
२६३३४ समपुरक अनुदान	५८,२२,८८	८०,००,००	५१,२०,४२	५१,२०,४२	०	०
२६४०० सामाजिक सेवा अनुदान	**३९,५१,८७**	**२८,६५,६०**	**२८,३८,५०**	**२४,७९,५०**	**३,५९,००**	**०**
२६४१० चालु अनुदान	**३७,४३,८८**	**१७,४१,६०**	**२५,५०,५०**	**२४,०५,५०**	**१,४५,००**	**०**
२६४११ सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई निःशर्त चालु अनुदान	०	०	३२,००	३२,००	०	०
२६४१२ सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	४,०१	४,८०	५,००	५,००	०	०
२६४१३ अन्य संस्थालाई अनुदान' सःशर्त	३७,३९,८७	१७,३६,८०	२५,१३,५०	२३,६८,५०	१,४५,००	०
२६४२० पुँजीगत अनुदान	**२,०७,९९**	**११,२४,००**	**२,८८,००**	**७४,००**	**२,१४,००**	**०**
२६४२३ अन्य संस्थालाई सःशर्त पुँजीगत अनुदान	२,०७,९९	११,२४,००	२,८८,००	७४,००	२,१४,००	०
२७००० सामाजिक सुरक्षा	**२८,३८,५८**	**३३,३७,२३**	**२८,९१,०७**	**२३,११,४९**	**५,७९,५८**	**०**
२७१०० सामाजिक सुरक्षा	**१,६८,७९**	**१,८३,३६**	**२,०३,१९**	**१,९६,१९**	**७,००**	**०**
२७११० सामाजिक सुरक्षा	**१,६८,७९**	**१,८३,३६**	**२,०३,१९**	**१,९६,१९**	**७,००**	**०**
२७१११ सामाजिक सुरक्षा	१,६३,७९	१,८३,३६	१,९६,१९	१,९६,१९	०	०
२७११२ अन्य सामाजिक सुरक्षा	५,००	०	७,००	०	७,००	०
२७२०० सामाजिक सहायता	**२६,५५,७५**	**३१,५३,८७**	**२६,८७,८८**	**२१,१५,३०**	**५,७२,५८**	**०**
२७२१० सामाजिक सहायता	**२६,५५,७५**	**३१,५३,८७**	**२६,८७,८८**	**२१,१५,३०**	**५,७२,५८**	**०**
२७२११ छात्रवृत्ति	२,२६,७०	४,५४,७२	४,३७,८०	१,४५,००	२,९२,८०	०
२७२१२ उद्दार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	१७,०८,८९	२०,२९,६०	१५,८५,००	१३,८५,००	२,००,००	०
२७२१३ औषधी खरिद खर्च	७,२०,१६	६,६९,५५	६,६५,०८	५,८५,३०	७९,७८	०
२७३०० कर्मचारी सामाजिक लाभ सम्बन्धि खर्च	**१४,०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
२७३१० सेवा निवृत्त सुविधाहरू	**१४,०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
२७३१२ उपदान	९,६१	०	०	०	०	०
२७३१३ सेवा निवृत्तको संचित विदा	४,४३	०	०	०	०	०
२८००० अन्य खर्च	**४,५१,९८**	**८५,६४,७९**	**१,२७,०१,७३**	**१,२६,७१,३७**	**३०,३६**	**०**
२८१०० सम्पत्ति सम्बन्धी खर्च	**४,५१,९८**	**५,६४,७९**	**७,०१,७३**	**६,७१,३७**	**३०,३६**	**०**
२८१४० भाडा	**४,५१,९८**	**५,६४,७९**	**७,०१,७३**	**६,७१,३७**	**३०,३६**	**०**
२८१४१ जग्गाको भाडा	९९	२,४०	७,००	७,००	०	०
२८१४२ घर भाडा	४,१८,२०	५,२३,४३	६,४७,५३	६,१७,१७	३०,३६	०
२८१४३ सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	१८,७९	२०,१२	३३,१०	३३,१०	०	०
२८१४९ अन्य भाडा	१४,००	१८,८४	१४,१०	१४,१०	०	०
२८२०० फिर्ता खर्च	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
२८२१० फिर्ता खर्च	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
२८२११ राजस्व फिर्ता	०	०	०	०	०	०
२८९०० भैपरी आउने चालु खर्च	**०**	**८०,००,००**	**१,२०,००,००**	**१,२०,००,००**	**०**	**०**
२८९१० भैपरी आउने चालु खर्च	**०**	**८०,००,००**	**१,२०,००,००**	**१,२०,००,००**	**०**	**०**
२८९११ भैपरी आउने चालु खर्च	०	८०,००,००	१,२०,००,००	१,२०,००,००	०	०
पुँजीगत	**१३,५७,२९,४९**	**१६,२४,०४,४९**	**१९,४३,०५,२४**	**४,५८,२०,११**	**१४,६५,७९,१३**	**१९,०६,००**
३१००० पूँजीगत खर्च	**१३,५७,२९,४९**	**१६,२४,०४,४९**	**१९,४३,०५,२४**	**४,५८,२०,११**	**१४,६५,७९,१३**	**१९,०६,००**
३११०० स्थिर सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	**१३,५७,२९,४९**	**१३,६४,५४,४९**	**१७,८१,०५,२४**	**४,०८,२०,११**	**१३,५३,७९,१३**	**१९,०६,००**
३१११० भवन तथा संरचना	**१,६०,२२,५९**	**१,७२,३८,३१**	**२,४२,९५,४०**	**२०,९१,३०**	**२,१५,२८,१०**	**६,७६,००**
३११११ आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,६९,५०	१,५०,००	८०,००	८०,००	०	०
३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,५८,५०,०९	१,७०,६२,०५	२,४१,३५,४०	१९,९१,३०	२,१४,९८,१०	६,४६,००
३१११३ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	०	११,२५	६०,००	०	३०,००	३०,००
३१११४ जग्गा विकास कार्य	०	०	२०,००	२०,००	०	०
३१११५ फर्निचर तथा फिक्चर्स	३,००	१५,०१	०	०	०	०
३११२० सवारी साधन तथा मेशिनरी औजार	**५६,५०,७८**	**५३,१२,५१**	**४४,२७,४९**	**१८,७६,९२**	**२५,२०,५७**	**३०,००**
३११२१ सवारी साधन	३,६९,३३	१३,८०,८८	३,१८,२२	१,८३,२२	१,३५,००	०
३११२२ मेशिनरी तथा औजार	४६,४६,६५	३३,८६,४१	३५,९५,२२	१४,३१,२०	२१,४४,०२	२०,००
३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	६,३४,८०	५,४५,२२	५,१४,०५	२,६२,५०	२,४१,५५	१०,००
३११३० अन्य पूँजीगत खर्च	**७२,४३**	**१,०१,२५**	**५,०४,००**	**४,३४,००**	**७०,००**	**०**
३११३१ पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	३१,१९	०	४,२०,००	४,१०,००	१०,००	०
३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	४१,२४	१,०१,२५	३४,००	२४,००	१०,००	०
३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	०	०	५०,००	०	५०,००	०
३११५० सार्वजनिक निर्माण	**११,१२,१६,०९**	**१०,६२,२६,२९**	**१३,६९,७५,८६**	**३,५०,८४,९०**	**१०,०६,९०,९६**	**१२,००,००**
३११५१ सडक तथा पूल निर्माण	४,६७,६४,८२	५,४६,८९,०९	७,५४,७३,७०	४५,२९,००	६,९७,४४,७०	१२,००,००
३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	४९,६०,०७	३१,७३,२५	३५,३४,५०	२१,६४,५०	१३,७०,००	०
३११५४ तटवन्ध तथा बाँध निर्माण	७६,२३,६३	५१,५५,५०	७४,३३,५५	४९,९३,५५	२४,४०,००	०
३११५५ सिंचाइ संरचना निर्माण	२,१७,५५,३७	१,५९,१९,१३	१,७२,६०,६१	१,२४,५६,५०	४८,०४,११	०
३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	१,४५,११,९७	१,३४,३१,०१	१,३९,०४,००	७२,९२,००	६६,१२,००	०
३११५७ वन तथा वातावरण संरक्षण	२१,१६,३८	२५,७६,२६	२१,४३,७५	४,५६,८५	१६,८६,९०	०
३११५८ सरसफाइ संरचना निर्माण	१,३०,२७	३,००	०	०	०	०
३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	१,३३,५३,५८	१,१२,७९,०५	१,७२,२५,७५	३१,९२,५०	१,४०,३३,२५	०
३११६० निर्मित संरचनाको सुधार खर्च	**५,६९,१५**	**७,२०,३९**	**१२,०९,९०**	**३,८०,४०**	**८,२९,५०**	**०**
३११६१ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	५,६९,१५	७,२०,३९	१२,०९,९०	३,८०,४०	८,२९,५०	०
३११७० पूँजीगत सुधार खर्च	**२१,९८,४५**	**६८,५५,७४**	**१,०६,९२,५९**	**९,५२,५९**	**९७,४०,००**	**०**
३११७१ पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	११,५४,३५	५३,८६,४९	९०,९१,५९	५,९२,५९	८४,९९,००	०
३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	१०,४४,१०	१४,६९,२५	१६,०१,००	३,६०,००	१२,४१,००	०
३१५०० भैपरी आउने पूँजीगत	**०**	**२,५९,५०,००**	**१,६२,००,००**	**५०,००,००**	**१,१२,००,००**	**०**
३१५१० भैपरी आउने पूँजीगत	**०**	**२,५९,५०,००**	**१,६२,००,००**	**५०,००,००**	**१,१२,००,००**	**०**
३१५११ भैपरी आउने पूँजीगत	०	२,५९,५०,००	१,६२,००,००	५०,००,००	१,१२,००,००	०
जम्मा खर्च	**२२,०४,१९,७४**	**२८,१५,४६,३५**	**३२,६१,६१,६३**	**१४,२८,१०,५८**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**

प्रशासनिक व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ८
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
संवैधानिक अंगहरु	**११,५४,५९**	**१९,१३,६३**	**२८,६२,४७**	**२७,७७,४७**	**८५,००**	**०**
प्रदेश व्यवस्थापिका	**१०,६०,०९**	**११,८५,३५**	**१७,१९,७९**	**१७,१९,७९**	**०**	**०**
चालु	८,६०,३३	९,०३,५४	१४,१४,७९	१४,१४,७९	०	०
पुँजीगत	१,९९,७६	२,८१,८१	३,०५,००	३,०५,००	०	०
प्रदेश लोक सेवा आयोग	**९४,५०**	**७,२८,२८**	**११,४२,६८**	**१०,५७,६८**	**८५,००**	**०**
चालु	६०,५४	५,३८,७१	१०,०४,६८	१०,०४,६८	०	०
पुँजीगत	३३,९६	१,८९,५७	१,३८,००	५३,००	८५,००	०
मन्त्रालय	**१९,३१,८३,७७**	**२१,११,६४,१७**	**२६,३६,४१,८७**	**९,२४,५६,८१**	**१६,४९,९२,०२**	**६१,९३,०४**
मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	**१,०२,२७**	**१,४३,७४**	**१,८२,३६**	**१,८२,३६**	**०**	**०**
चालु	९१,३७	१,००,२४	१,५९,३६	१,५९,३६	०	०
पुँजीगत	१०,९०	४३,५०	२३,००	२३,००	०	०
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	**४,४७,१०,२०**	**३,४९,५५,३४**	**६७,३५,९९**	**२३,७९,५२**	**१३,८९,४७**	**२९,६७,००**
चालु	४४,२३,४८	१,९४,४५,५३	५७,१३,६२	१९,५४,५२	१३,२२,१०	२४,३७,००
पुँजीगत	४,०२,८६,७२	१,५५,०९,८१	१०,२२,३७	४,२५,००	६७,३७	५,३०,००
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	**१३,०२,७३**	**१९,०२,४७**	**२०,९६,९५**	**१६,१३,९५**	**४,८३,००**	**०**
चालु	८,५५,८०	१२,१२,७२	१५,५३,६०	१५,५३,६०	०	०
पुँजीगत	४,४६,९३	६,८९,७५	५,४३,३५	६०,३५	४,८३,००	०
उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	**१,५५,९१,७१**	**१,८५,९५,६१**	**२,१३,७४,०१**	**१,४५,३१,९८**	**६५,८९,०३**	**२,५३,००**
चालु	७४,१३,११	७२,४०,९६	९३,७३,६६	८४,७९,७८	६,४०,८८	२,५३,००
पुँजीगत	८१,७८,६०	१,१३,५४,६५	१,२०,००,३५	६०,५२,२०	५९,४८,१५	०
जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय	**०**	**०**	**३,७९,३२,००**	**२,२५,४०,८९**	**१,५३,९१,११**	**०**
चालु	०	०	२५,००,०७	२५,००,०७	०	०
पुँजीगत	०	०	३,५४,३१,९३	२,००,४०,८२	१,५३,९१,११	०
भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	**२,२०,५९,०२**	**२,३३,३३,५९**	**२,३८,२६,००**	**२,०१,१६,५०**	**३७,०९,५०**	**०**
चालु	१,६३,४०,०१	१,८३,७५,२४	१,६७,२९,१५	१,३८,५६,१५	२८,७३,००	०
पुँजीगत	५७,१९,०१	४९,५८,३५	७०,९६,८५	६२,६०,३५	८,३६,५०	०
आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	**२९,७२,६१**	**५३,७६,८७**	**२९,६८,९३**	**२३,७१,९३**	**५,९७,००**	**०**
चालु	१४,२१,३७	३२,१२,७४	२५,२४,८३	२३,२४,८३	२,००,००	०
पुँजीगत	१५,५१,२४	२१,६४,१३	४,४४,१०	४७,१०	३,९७,००	०
भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	**७,१४,१३,५१**	**८,०८,९४,६५**	**१०,९२,०९,५८**	**८०,२४,१७**	**९,९९,८५,४१**	**१२,००,००**
चालु	२४,९६,४३	२८,००,९१	२५,१४,५८	२४,९९,६७	१४,९१	०
पुँजीगत	६,८९,१७,०८	७,८०,९३,७४	१०,६६,९५,००	५५,२४,५०	९,९९,७०,५०	१२,००,००
सामाजिक विकास मन्त्रालय	**३,४८,२४,३३**	**४,५५,६२,८१**	**५,८९,५१,४०**	**२,०३,३०,८६**	**३,६८,४७,५०**	**१७,७३,०४**
चालु	२,४४,५७,५३	२,९१,४७,४२	३,३३,५३,०६	१,८३,०९,०२	१,३४,४७,००	१५,९७,०४
पुँजीगत	१,०३,६६,८०	१,६४,१५,३९	२,५५,९८,३४	२०,२१,८४	२,३४,००,५०	१,७६,००
कर्णाली प्रदेश योजना आयोग	**२,०७,३९**	**३,९९,०९**	**३,६४,६५**	**३,६४,६५**	**०**	**०**
चालु	१,८८,९०	३,२९,३०	३,५७,७०	३,५७,७०	०	०
पुँजीगत	१८,४९	६९,७९	६,९५	६,९५	०	०
अर्थ मन्त्रालय-वित्तिय व्यवस्था तथा ऋण भुक्तानी	**०**	**४०,००,००**	**२५,००,००**	**८,०९,०१**	**१६,९०,९९**	**०**

शीर्षक	२०७७/७८ को यथार्थ खर्च	२०७८/७९ को संशोधित अनुमान	२०७९/८० को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघ अनुदान	
					संघ	वैदेशिक
अर्थ - वित्तीय व्यवस्था	**०**	**४०,००,००**	**२५,००,००**	**८,०९,०१**	**१६,९०,९९**	**०**
चालु	०	४०,००,००	२५,००,००	८,०९,०१	१६,९०,९९	०
अर्थ बजेट	**०**	**७७,५०,००**	**१,७०,००,००**	**१,७०,००,००**	**०**	**०**
अर्थ - विविध	**०**	**७७,५०,००**	**१,७०,००,००**	**१,७०,००,००**	**०**	**०**
चालु	०	४०,००,००	१,२०,००,००	१,२०,००,००	०	०
पुँजीगत	०	३७,५०,००	५०,००,००	५०,००,००	०	०
स्थानीय तह	**२,६०,८१,३८**	**२,७१,९९,६३**	**४,०१,५७,२९**	**२,९७,६७,२९**	**१,०३,९०,००**	**०**
स्थानीय तह	**२,६०,८१,३८**	**२,७१,९९,६३**	**४,०१,५७,२९**	**२,९७,६७,२९**	**१,०३,९०,००**	**०**
चालु	२,६०,८१,३८	२,७१,९९,६३	४,०१,५७,२९	२,९७,६७,२९	१,०३,९०,००	०
जम्मा खर्च	**२२,०४,१९,७४**	**२५,२०,२७,४३**	**३२,६१,६१,६३**	**१४,२८,१०,५८**	**१७,७१,५८,०१**	**६१,९३,०४**

लैंगिक उत्तरदायी बजेट अनुसारको व्यय अनुमान

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ९
(रु.हजारमा)

निकाय	प्रत्यक्ष लाभ	अप्रत्यक्ष लाभ	तटस्थ	जम्मा
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	०	७५२९८	९६६८१	१७१९७९
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	०	११४२६८	०	११४२६८
२१६ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	०	०	१८२३६	१८२३६
३०१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	३३२८००	११९५९७०	२४४६८९	१७७३४५९
३०५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०	१३६९३३०	६०००	१३७५३३०
३०७ उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	५६८५७४	१०१५०२६	५९५९०१	२१७९५०१
३०८ जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय	२८४९५००	९४३८००	०	३७९३३००
३१२ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	९७५७३०	१२९०१२०	११८९५०	२३८४८००
३१४ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	०	०	२९६८९३	२९६८९३
३३७ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	२८०३४३६	१६०६८२२	६५१०७००	१०९२०९५८
३५० सामाजिक विकास मन्त्रालय	३५५४९१८	१३७६११५	१०४०८६७	५९७१९००
३९१ कर्णाली प्रदेश योजना आयोग	७०००	०	२९४६५	३६४६५
५०१ अर्थ - वित्तीय व्यवस्था	०	२५००००	०	२५००००
६०२ अर्थ - विविध	०	०	१७०००००	१७०००००
८०१ स्थानीय तह	१६२९०७४	०	०	१६२९०७४
जम्मा खर्च	**१२,७२,१०,३२**	**९,२३,६७,४९**	**१०,६५,८३,८२**	**३२,६१,६१,६३**

संकेत	लैंगिक उत्तरदायी बजेट	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	१२७२१०३२	३९.००
२	अप्रत्यक्ष लाभ	९२३६७४९	२८.३२
३	तटस्थ	१०६५८३८२	३२.६८

द्रष्टव्य : लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट छुट्याईएका आधारहरु

बजेटका प्रत्येक कियाकलाप लैङ्गिक दृष्टिले कता उन्मुख छ भनि निर्क्योल गर्न निम्नानुसार वर्गीकरण गरिएको छ :

क) महिलालाई ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी लाभ पुग्ने क्रियाकलाप — प्रत्यक्ष

ख) महिलालाई २० प्रतिशत वा सो भन्दा माथि तर ५० प्रतिशत भन्दा कम लाभ पुग्ने क्रियाकलाप — अप्रत्यक्ष

ग) महिलालाई २० प्रतिशत भन्दा न्युन लाभ पुग्ने क्रियाकलाप — तटस्थ

उपरोक्तनुसार प्रतिशत निकाल्दा देहायका क्रियाकलापहरुको सूचकहरुका मुल्यांकनका आधारमा प्राप्त हुने नतिजा बमोजिम लैङ्गिक बजेटलाई वर्गीकरण

क. स.	लैंगिक उत्तरदायी बजेट	प्रतिशत
१	योजना तर्जुमा र कार्यन्वयनमा महिलाको सहभागिता	२०
२	महिलाहरुको क्षमता अभिवृद्धि	२०
३	कार्यक्रममा महिलाहरुको लागि लाभ तथा नियन्त्रणमा शुनिश्चितता अन्य लक्षित वर्गका कार्यक्रम समेत	३०
४	महिलाहरुको रोजगारी र आय आर्जन अभिवृद्धि	२०

क्र.सं.	माहलाहरुको समयको प्रयोगमा गुणात्मक सुधार तथा कार्यबोझमा कमी	नैतिक उत्तरदायी बजेट	प्रतिशत १०
		जम्मा	१००

जलवायु परिवर्तन बजेट अनुसारको व्यय अनुमान

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - १०
(रु.हजारमा)

निकाय	प्रत्यक्ष लाभ	अप्रत्यक्ष लाभ	तटस्थ	जम्मा
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	०	०	१७१९७९	१७१९७९
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	०	०	११४२६८	११४२६८
२१६ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	०	०	१८२३६	१८२३६
३०१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	११९४३७०	०	५७९०८९	१७७३४५९
३०५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०	०	१३७५३३०	१३७५३३०
३०७ उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	७७८९६५	५२११४०	८७९३९६	२१७९५०१
३०८ जलस्रोत तथा ऊर्जा विकास मन्त्रालय	३०३६६००	७५६७००	०	३७९३३००
३१२ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२८०८०२	१७३८०६९	३६५९२९	२३८४८००
३१४ आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	०	०	२९६८९३	२९६८९३
३३७ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	११२००००	४८२१९५१	४९७९००७	१०९२०९५८
३५० सामाजिक विकास मन्त्रालय	०	६९१४२८	५२८०४७२	५९७१९००
३९१ कर्णाली प्रदेश योजना आयोग	०	७०००	२९४६५	३६४६५
५०१ अर्थ - वित्तीय व्यवस्था	०	०	२५००००	२५००००
६०२ अर्थ - विविध	०	०	१७०००००	१७०००००
८०१ स्थानीय तह	०	१६२९०७४	०	१६२९०७४
जम्मा खर्च	**६,४१,०७,३७**	**१०,१६,५३,६२**	**१६,०४,००,६४**	**३२,६१,६१,६३**

संकेत	जलवायु परिवर्तन बजेट	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	६४१०७३७	१९.६६
२	अप्रत्यक्ष लाभ	१०१६५३६२	३१.१७
३	तटस्थ	१६०४००६४	४९.१८

संघ अनुदानका वैदेशिक अनुदान तथा ऋण सारांश

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - ११
(रु.हजारमा)

दातृ संस्था	जम्मा	अनुदान					वैदेशिक ऋण			
		जम्मा	नगद	सोझै भुक्तानी	शोधभर्ना	वस्तुगत	जम्मा	नगद	सोझै भुक्तानी	शोधभर्ना
बहुपक्षिय	**१८,७६,०४**	**४,२९,०४**	**१,०३,००**	**२,०५,०४**	**१,२१,००**	**०**	**१४,४७,००**	**०**	**०**	**१४,४७,००**
ए डि बी	**१२,००,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**१२,००,००**	**०**	**०**	**१२,००,००**
ए डि वि	१२,००,००	०	०	०	०	०	१२,००,००	०	०	१२,००,००
यु एन	**३,०८,०४**	**३,०८,०४**	**१,०३,००**	**२,०५,०४**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
युनिसेफ	२,०५,०४	२,०५,०४	०	२,०५,०४	०	०	०	०	०	०
यु एन - जी इ एफ	१,०३,००	१,०३,००	१,०३,००	०	०	०	०	०	०	०
एस.इ.एस.पी.	**३,६८,००**	**१,२१,००**	**०**	**०**	**१,२१,००**	**०**	**२,४७,००**	**०**	**०**	**२,४७,००**
एस.इ.एस.पी.	३,६८,००	१,२१,००	०	०	१,२१,००	०	२,४७,००	०	०	२,४७,००
द्विपक्षीय	**८,००,००**	**८,००,००**	**५०,००**	**०**	**७,५०,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
स्वीट्जरल्याण्ड	**५०,००**	**५०,००**	**५०,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
स्वीट्जरल्याण्ड-एस डी सी	५०,००	५०,००	५०,००	०	०	०	०	०	०	०
बेलायत	**१,५०,००**	**१,५०,००**	**०**	**०**	**१,५०,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
बेलायत	१,५०,००	१,५०,००	०	०	१,५०,००	०	०	०	०	०
यू एस ए	**६,००,००**	**६,००,००**	**०**	**०**	**६,००,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
यु एस एड	६,००,००	६,००,००	०	०	६,००,००	०	०	०	०	०
संयुक्त कोष	**३५,१७,००**	**३५,१७,००**	**५,५०,००**	**५,००**	**२९,६२,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
संयुक्त कोष	**३४,००**	**३४,००**	**३४,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
जेफम्याट	२२,००	२२,००	२२,००	०	०	०	०	०	०	०
जेफम्याट -सेव द चिल्ड्रेन	१२,००	१२,००	१२,००	०	०	०	०	०	०	०
गाभी	**२,४२,००**	**२,४२,००**	**२,४२,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
गाभी	२,४२,००	२,४२,००	२,४२,००	०	०	०	०	०	०	०
दाताको संयुक्त कोष	**३२,४१,००**	**३२,४१,००**	**२,७४,००**	**५,००**	**२९,६२,००**	**०**	**०**	**०**	**०**	**०**
दाताको संयुक्त कोष	३२,४१,००	३२,४१,००	२,७४,००	५,००	२९,६२,००	०	०	०	०	०
कुल जम्मा	**६१,९३,०४**	**४७,४६,०४**	**७,०३,००**	**२,१०,०४**	**३८,३३,००**	**०**	**१४,४७,००**	**०**	**०**	**१४,४७,००**

दिगो विकास लक्ष्य संकेतका आधारमा विनियोजित रकम

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

अनुसूची - १२
(रु.हजारमा)

दिगो विकास संकेत	दिगो विकास लक्ष्य	रकम	प्रतिशत
०	सांकेतीकरण नगरिएको	१७६५३१९१	५४.१२
१	गरिबीको अन्त्य	४३२३६९७	१३.२६
२	शून्य भोकमरी	६३७८००	१.९६
३	स्वस्थ जीवन	३४००२४८	१०.४३
४	गुणस्तरीय शिक्षा	१४६४६७६	४.४९
५	लैङ्गिक समानता	२९११५५	०.८९
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाइ सेवा	१५६३००	०.४८
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	१००००	०.०३
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	७३१४९८	२.२४
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	१८६४३१६	५.७२
१०	असमानता न्यूनीकरण	५७५४३	०.१८
११	दिगो शहर र बस्तीहरू	३१२४००	०.९६
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	२०२२९	०.०६
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	९४०४८६	२.८८
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	१५७३१६	०.४८
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	२९६८९३	०.९१
१७	दिगो विकासका लागि साझेदारी	२९८४१५	०.९१
	कुल जम्मा	**३२,६१,६१,६३**	**१००**